

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Siim Einberg

**TÖÖTAMISE REGISTRI RAKENDAMISEGA
KAASNENUD MUUDATUSTE MÕJU EESTIS**

Lõputöö

Juhendaja:

Tõnis Elling: mag.iur

Tallinn 2015

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2015
<p>Töö pealkiri eesti keeles: „Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis“ Töö pealkiri võõrkeeles: "Impact of the changes connected with the implementation of the employment register in Estonia"</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 57. leheküljest. Töös on kasutatud 22 allikat, sh eestikeelset erialakirjandust, teadusartikleid, Eesti Vabariigi seadusi, asjakohaseid määrusi ning eelnõusid, välismaiseid teadusartikleid, millele on töös viidatud.</p> <p>Lõputöö teema on aktuaalne, sest 2014. aasta suvel jõustunud ning kasutusele võetud register on veel ettevõtjale uus ja harjumatu.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on analüüsida Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis. Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Antakse ülevaade töötamise registri teoreetilisest taustast. 2. Antakse ülevaade töötamise registri rakendumisest 3. Analüüsitakse töötamise registri vajalikust, tähtsust ja probleeme. 4. Analüüsitakse töötamise registri registri mõju organisatsioonidele. <p>Töötamise register on töötamisega seotud informatsiooni koondav register, mida peab Maksu- ja Tolliamet. Register koondab informatsiooni töökohtadest, maksudest ning toetustest. Töötamise registris sisalduvad andmed on aluseks töötamisega kaasnevate sotsiaalsete tagatiste (ravikindlustus, töötuskindlustushüvitis jne) määramisel. Registrisse tuleb kanda kõikide füüsiliste isikute töötamised, mille puhul tekib Eestis maksukohustus ja erandina tuleb kanda registrisse töö tegemine äriühingus ja füüsilisest isikust ettevõtja juures vabatahtlikkuse alusel tasu saamata. Töötamise alustamine tuleb registreerida hiljemalt tööd tegeva isiku tööle asumise hetkeks ning töötamise peatumine ja lõpetamine erinevalt alustamisest kümne kalendripäeva jooksul alates töötamise peatumise või lõpetamise päevast. Uute nõuete kohaselt ootab reeglite rikkumise korral ettevõtjaid rahaträhv. Loodud registri vajalikus seisneb selles, et rakendatud registri abil suudab riik, võrreldes eelneva süsteemiga oluliselt paremini võidelda varjatud tööjõu kasutamise. Töötamise registri rakendamisega väheneb paberkandjal esitatavate dokumentide hulk ning tagati kiirem ning kvaliteetsem andmete liikumine. Väheneb ka tööandjate halduskoormus, sest nüüdsest saab töötamise alguse registreerida, esitades esialgsed andmed kas telefoni teel või lühisõnumiga ning hiljem saab täiendavad andmed e-maksuametisse juurde lisada. Töötamise registri rakendumine tõi kaasa küll palju segadust, kuid teoreetilisest poolest vaadates, muutusid uuenduskäigus nii tööandjate, Maksu- ja Tolliameti kui ka töötajate jaoks erinevad protsessid palju kiiremaks ning arusaadavamaks.</p>	
<p>Võtmesõnad: töötamine, registreerimine, register, töötamise alustamine, töötamise peatumine, töötamise lõpetamine, varjatud tööjõud, tööjõumaksud, ümbrikupalk,</p>	
<p>Võõrkeelsed võtmesõnad: working, registering, register, commencement of work, termination of employment, illegal and unaccounted workers, labor taxes, unreported wages</p>	
<p>Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: MTA arengukava strateegilised eesmärgid ja indikaatorid 2013 - 2016</p>	
<p>Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu</p>	
<p>Töö autor: Siim Einberg</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
<p>Vastab lõputöö nõuetele</p> <p>Juhendaja:</p>	<p>Allkiri:</p>
<p>Kaitsmisele lubatud</p> <p>Kolledži direktor: Uno Silberg</p>	<p>Allkiri:</p>

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1.TÖÖTAMISE REGISTRI OLEMUSEST ÜLDISELT	7
1.1 Töötamise registri teoreetiline taust	7
1.2 Töötamise registri rakendumisest	15
2. TÖÖTAMISE REGISTRI OLULISUS JA MUUTUSED.....	21
2.1 Töötamise registri vajalikkus, tähtsus ja probleemid.....	21
2.2 Töötamise registri mõju organisatsioonidele	27
KOKKUVÕTE.....	36
SUMMARY	38
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	40
LISAD	42
Lisa 1. Intervjuu Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmanniga	42
Lisa 2. Intervjuu Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmanniga	44
Lisa 3. Intervjuu Politsei- ja Piirivalveameti talituse juhataja Katre Looga ...	46
Lisa 4. Intervjuu Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Meeli Miidla - Vanataluga.....	48
Lisa 5. Intervjuu Sotsiaalkindlustusameti kvaliteedijuhi, arendusjuhi ja piirkonna klienditeenindusjuhiga	51
Lisa 6. Intervjuu Eesti Haigekassa klienditeenindusosakonna juhataja Anne Pärteliga.....	53
Lisa 7. Intervjuu Eesti Töötukassa analüüsiosakonna juhataja Anne Lauringsoniga.....	55

SISSEJUHATUS

Ümbrikupalkade maksmine ning sellelt tööjõumaksude tasumata jätmine on tänapäeval laialt levinud nähtus, kuna sellega puutuvad kokku paljud inimesed, sest tööandjate jaoks on odavam ning lihtsam maksta umbrikupalka. Tänu umbrikupalga maksmisele on tööandjatel võimalik palju kokku hoida, kuid riigile jääb sellest tulenevalt laekumata suur osa maksudest. Nüüdseks on Maksu- ja Tolliamet koostöös teiste organisatsioonidega võtnud käsile ja loonud uue süsteemi, et tõhustada tööjõumaksude alast järelevalvet ja koguda kokku riigi maksutulud.

Lõputöö teema käsitleb Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis. Teema osutus valituks, kuna see aitab paremini mõista, kuidas on mõjutanud registri tulek organisatsioonide töö tulemuslikkust ning töötajate ja tööandjate suhtumist varjatud tööjõusse.

Lõputöö teema on aktuaalne, sest 2014. aasta suvel jõustunud ning kasutusele võetud register on veel ettevõtjale uus ja harjumatu. Uue süsteemiga kohanemine ei ole lihtne ning kontrollreidide tegemine on näidanud, et uued reeglid on mõjutanud töötamise andmete registreerimist. Erinevate koolituste korraldamine näitab, et antud teema on problemaatiline ning vajaks täpsemaid selgitusi ning analüüsimist.

Lõputöö on uudne, kuna varasemalt ei ole uurimistöodes kasutatud sellist teemat nagu Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis. Lõputöö teema analüüsimine annab Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõjust Eestis parema ning ülevaatlikuma pildi, kui see hetkel on.

Lõputöö probleemiks on Eestis kasutatav laiaulatuslik varjatud tööjõu kasutamine ja umbrikupalkade maksmine. Üheks probleemiks on see, et varjatud tööjõu kasutamise tõttu jääb riigil saamata suur osa tööjõumaksudest. Teisalt tekitab selline olukord probleeme töötajatele endile. Mitteametlikult töötavatel inimestel puuduvad sotsiaalsed tagatised, mis tähendab, et tööandja poolt deklareerimata palgalt ei saa töötaja näiteks haigus- ja koondamisraha, hüvitist töötukassast, samuti väheneb töötajal ka tulevikus saadav pension.

Probleemi lahendusena nähakse töötaja registreerimist enne tema tööle asumist ehk teisiti öeldes, tänasel päeval, alates registri kasutusele võtmisest on tööandja kohustatud uue töötaja registreerima kohe esimesel päeval. Kui varasemalt oli palju olukordi, kus inimene töötas ettevõttes väidetavalt esimest päeva, siis nüüdsest, tänu Töötamise registri kasutusele võtmisega ei ole tööandjal võimalust sellisel viisil enam maksudest kõrvale hoiduda. See tähendab seda, et riigile peaks kõigi eelduste kohaselt hakkama laekuma rohkem makse ning oluliselt peaks vähenema riigis ka töötute inimeste osakaal. Töötute osakaal peaks hakkama vähenema sellepärast, et kui enne tehti tööd niiöelda „*mustalt*“ ehk saadi ümbrikupalka, siis oli võimalus registreerida end Töötukassas töötuks ja saada selle eest veel lisaraha ning ka sotsiaalselt kindlustatud. Nüüd, kus kõik töötajad peavad olema Töötamise registrisse registreeritud, ei ole enam võimalust end töötuna arvele võtta ja kõik ettevõtjad peavad tasuma makse ning tänu sellele ei pea riik tagama töötajale sotsiaalseid garantiisid vaid selle tagab ettevõtte.

Lõputöö eesmärgiks on analüüsida Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Antakse ülevaade töötamise registri teoreetilisest taustast.
2. Antakse ülevaade töötamise registri rakendumisest
3. Analüüsitakse töötamise registri vajalikust, tähtsust ja probleeme.
4. Analüüsitakse töötamise registri mõju organisatsioonidele.

Lõputöö koostamisel kasutatakse esimese peatüki kahes alapeatükis teoreetilist uurimust. Töö teises peatükis kasutatakse kvantitatiivset andmekogumismeetodit. Antud lõputöö puhul on tegemist uurimistööga, kus töö esimeses pooles antakse kirjutatavast teemast teoreetiline ülevaade ning töö teises pooles analüüsitakse Töötamise registri mõjusid. Andmete kogumiseks viiakse läbi mitmeid dokumendivormis internetiküsitlusi.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda jagunevad kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis kirjutatakse Töötamise registri olemusest üldiselt. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade töötamise registri teoreetilisest taustast. Teises alapeatükis keskendutakse töötamise registri rakendumisele.

Lõputöö teises peatükis keskendutakse töötamise registri rakendamise olulisusele ja mõjudele. Teise peatüki esimeses alapeatükis analüüsitakse töötamise registri vajalikust, tähtsust ja probleeme. Teises alapeatükis analüüsitakse, millist mõju on registri loomine avaldanud organisatsioonidele, kes oma tööülesannete teostamiseks kasutavad Töötamise registrit.

Lõputöö allikatena kasutatakse lõputöös eestikeelset erialakirjandust, eestikeelseid teadusartikleid, Eesti Vabariigi seadusi, asjakohaseid määrusi ning eelnõusid, välismaiseid teadusartikleid.

1.TÖÖTAMISE REGISTRI OLEMUSEST ÜLDISELT

1.1 Töötamise registri teoreetiline taust

Juba mitmeid aastaid on räägitud ümbrikupalkadest ja ümbrikupalga maksmise vähendamisest. On peetud palju erinevaid arutelusid ja toodud välja ideid, mismoodi saaks riik seadusi eiravate ettevõtete ning ümbrikupalgaga nõus olevate inimeste vastu paremini võidelda. Selleks, et muuta ettevõtete jaoks ümbrikupalkade maksmine võimalikult keeruliseks, kui mitte võimatuks, tuli välja mõelda süsteem, mida oleks ennekõike endal lihtne kontrollida ning mida oleks samas ka võimalikult lihtne luua, et vältida korralagedust ja segadust, mida süsteem ettevõtjates ja ka töötajates tekitada võib.

Enne 2014. aasta algust, 21. augustil 2013 aastal koostas Rahandusministeerium eelnõu, millega luuakse töötamise register, kuhu kogutakse edaspidi informatsiooni Eestis tööd tegevate isikute kohta.¹

Töötamise register on töötamisega seotud infot koondav register, mida peab Maksu- ja Tolliamet. Töötamise registris sisalduvad andmed on aluseks töötamisega kaasnevate sotsiaalsete tagatiste (ravikindlustus, töötuskindlustushüvitis jne) määramisel.²

Pensionikindlustuseks ja riiklikuks ravikindlustuseks vajaliku ressursi saamiseks on maksumaksjale pandud rahaline kohustus sotsiaalmaksu maksmise näol, mis kuulub täitmisele sotsiaalmaksu seaduses ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel.³

Ravikindlustus on tervishoiukulude katmise süsteem kindlustatud isiku haiguste ennetamise ja ravi, ravimite ja meditsiiniseadmete ostmise rahastamiseks ning

---

¹ Eesti Kaubandus – Tööstuskoda, „Juristi töölaualt: Riik soovib luua töötamise registrit“ (2013), <www.koda.ee/?id=21192> (02.11.2014).

² Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <<http://www.emta.ee/index.php?id=35283>> (01.02.2015).

³ Sotsiaalmaksuseadus 13.12.2000, jõustunud 01.01.2001, osaliselt 01.01.2002 – RT I 2000, 102, 675 – RT I, 19.03.2015, 62. § 1

ajutise töövõimetus hüvitiste ja muude hüvitiste maksmiseks käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras⁴.

Töötuskindlustus on sundkindlustuse liik, mille eesmärgiks on tööturuteenuste osutamine, tööturutoetuste, välja arvatud töötutoetuse maksmine, kindlustatule töötuse korral tööotsingute ajaks kaotatud sissetuleku osaline kompenseerimine, töötajale töölepingu ülesütlemise ja ametnikule teenistussuhte lõpetamise hüvitamine koondamise korral ning töötajate nõuete kaitse tööandja maksejõuetuse korral⁵.

Riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel on makstav riiklik pension solidaarsuspõhimõttele tuginev igakuine rahaline sotsiaalkindlustushüvitis vanaduse, töövõimetus või toitja kaotuse korral, mida makstakse riigieelarves riikliku pensionikindlustuse kuludeks määratud vahenditest⁶.

Töötamise registreerimise kohustus on kõigil tööd pakkuvatel füüsilistel ja juriidilistel isikutel. Tööd pakkuv isik (tööandja) on Eesti residendist või mitteresidendist juriidiline isik, Eesti riigiasutus või kohaliku omavalitsusüksuse asutus, füüsiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja, kes sõlmib töötamise aluseks oleva kokkuleppe või nimetab tööd tegeva isiku (töötaja) ametikohale.⁷

Töötamise registris tuleb registreerida kõigi füüsiliste isikute töötamised, mille puhul tekib maksukohustus Eestis, ja seda olenemata lepingu vormist ning ajalisest kestvusest. Erandina tuleb töötamise registrisse kanda töö tegemine äriühingus ja füüsilisest isikust ettevõtja juures vabatahtlikkuse alusel tasu saamata.⁸

Töötamise alustamine tuleb registreerida hiljemalt tööd tegeva isiku tööle asumise hetkeks⁹. Töötamise alustamine on töölepingu ja vabatahtlikkuse alusel tööd tegeva isiku tööle asumine kuupäeva täpsusega, võlaõigusliku lepingu korral

---

⁴ Ravikindlustuse seadus 19.06.2002, jõustunud 01.10.2002 – RT I 2002, 62, 377 – RT I, 23.03.2015, 18. § 2 lg 1

⁵ Töötuskindlustuse seadus 13.06.2001, jõustunud 01.01.2002 – RT I 2001, 59, 359 – RT I, 16.04.2014, 29. § 2

⁶ Riikliku pensionikindlustuse seadus 05.12.2001, jõustunud 01.01.2002 – RT I 2001, 100, 648 – RT I, 10.03.2015, 25. § 2

⁷ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <<http://www.emta.ee/index.php?id=35283>> (01.02.2015).

⁸ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <<http://www.emta.ee/index.php?id=35283>> (01.02.2015).

⁹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <<http://www.emta.ee/index.php?id=35283>> (01.02.2015).

lepingu jõustumise kuupäeva täpsusega ning avalikus teenistuses ametikohale asumise aeg kuupäeva täpsusega.¹⁰

Töötamise peatamine ja lõpetamine tuleb erinevalt alustamisest registreerida kümne kalendripäeva jooksul alates töötamise peatumise või lõpetamise päevast¹¹.

Töötamise peatumine on tööd tegeva isiku viibimine lapsehoolduspuhkusel, aja- ja asendusteenistuses või poolte kokkuleppel antaval tasustamata puhkusel¹². Tasustamata puhkuse märkimine toimub vaid tingimusel, et tasustamata puhkusel viibitakse terve kalendrikuu. Juhul kui töötatakse kasvõi ühel päeval kalendrikuus, siis töötamise peatumist registrisse kandma ei pea¹³.

Töötamise lõpetamine on töölepingu ja vabatahtlikkuse alusel tööd tegeva isiku töö lõpetamine kuupäeva täpsusega, võlaõigusliku lepingu lõppemine kuupäeva täpsusega ja teenistusest vabastamine kuupäeva täpsusega ning tööd tegeva isiku maksukohustuse üleminek teise riiki kuupäeva täpsusega.¹⁴

Ümbrikupalga all mõistetakse mitteametlikult makstavat töötasu, millelt jäetakse tasumata maksud. Ümbrikupalga maksmine on peamiselt töandja soov tööjõukulude pealt kokku hoida, sest riigi maksud jäetakse tasumata. Sellisel ebaausal teel püütakse saavutada teiste ees konkurentsieelist. Töötaja, kes nõudub vastu võtma ümbrikupalga eeldab lühinägelikult, et võidab oma sissetulekutes, kuna ei pea maksuma oma töötasult tulumaksu.¹⁵ Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised¹⁶.

Tegelikkuses ei pruugi ümbrikupalga saaja töötasu olla sugugi kõrgem kui sama töö eest legaalselt netopalka saaval töötajal, samas jääb ümbrikupalgaga nõustunud töövõtja ilma nendest sotsiaalsetest garantiidest, mis legaalse töösuhte korral

---

¹⁰ Maksukorralduse seadus 20.02.2002, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2002, 26, 150 – RT I, 17.03.2015, 10. § 25¹ lg 3 p 4

¹¹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <<http://www.emta.ee/index.php?id=35283>> (01.02.2015).

¹² Maksukorralduse seadus 20.02.2002, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2002, 26, 150 – RT I, 17.03.2015, 10. § 25¹ lg 3 p 5

¹³ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

¹⁴ Maksukorralduse seadus 20.02.2002, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2002, 26, 150 – RT I, 17.03.2015, 10. § 25¹ lg 3 p 6

¹⁵ Eesti Konjunktuurinstituut, „Varimajandus Eestis 2011 (elanike hinnangute alusel)“ (2012) <[www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_\(elanike_hinnangute_alusel\).pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_(elanike_hinnangute_alusel).pdf)> , välja otsitud 08.11.2014.

¹⁶ Tulumaksuseadus 15.12.1999, jõustunud 01.01.2000 – RT I 1999, 101, 903 – RT I, 19.03.2015, 65. § 1 lg 1

töötajatele laienevad, nagu haigus- ja vallandamishüvitused, puhkusetasu, hüvitus töötukassast ja muu.¹⁷

Ettevõtte, kes jätab riigile maksud maksmata, võib nii vähendada kaupade ja teenuste omahinda ja saavutada seeläbi ebaõiglase konkurentsieelise ettevõtete ees, kes tasuvad ausalt kõik seadusest tulenevad maksud. Niisugune tegevus rikub ausat ettevõtluskeskkonda ja kahjustab sotsiaalset heaolu kogu riigis. Majandussektorites, kus on levinud ümbrikupalgad, võib tekkida olukord, kus ausalt makse tasuv ettevõtte ei ole võimeline turul avalikult konkureerima ning pankrotistub. Seda sellepärast, et tihedas konkurentsivalib tellija sageli odavama pakkumise. Riigil omakorda on maksude alalaekumise tingimustes raskem täita oma eelarvelisi kohustusi.¹⁸

Mõiste „töö“ on tööõiguses küllaltki olulise tähtsusega. Põhjenduse sellele leiame A. Taskalt. Käsitledes õiguse keskseid mõisteid, toob A. Taska ühena nendest kesksetest mõistetest esile teo mõiste, mille erimõistena tuleb vaadelda tööd. A. Taska kirjutab: „Töö kui probleem õigusteaduses ja õiguses üldse moodustab enesest lähtealuse ühele õigusteaduslikule eridistsipliinile, mida nimetatakse tööõiguseks. Jättes töö defineerimise probleemi kõrvale, tuleb töö kui mõiste käsitlemisel õigusteaduses rõhutada eeskätt selle iseloomulikke omadusi. Me näeme, et inimese hoiak on suunatud ettemääratud sihile, ning et inimene ei järgi meelevaldseid ja ükskõik milliseid tegevusimpulsse, vaid juba ettemääratud sihile laseb ette dikteerida oma käitumise sisu. Sellisena, nende iseloomustavate joontega, tuleb tööst aru saada õiguses.“ Seega A. Taska poolt öeldut resümeerides võime öelda, et töö on alati tahteline tegevus, mis on suunatud mingi kindla eesmärgi saavutamisele.¹⁹

Igasugune tegevus, mida me saame nimetada tööks, ei ole veel koheselt allutatud õiguslikule regulatsioonile. Selleks, et meil oleks tegemist tööga õiguslikus tähenduses, on vaja täiendavaid tunnuseid. Teame juba ajaloost, et inimesed, kes tööd tegid (nt orjad), ei olnud õiguse subjektid, vaid neid vaadeldi kui õiguse

---

¹⁷ Eesti Konjuktuurinstituut, „Varimajandus Eestis 2011 (elanike hinnangute alusel)“ (2012) <[www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_\(elanike_hinnangute_alusel\).pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_(elanike_hinnangute_alusel).pdf)> , välja otsitud 08.11.2014.

¹⁸ Eesti Konjuktuurinstituut, „Varimajandus Eestis 2011 (elanike hinnangute alusel)“ (2012) <[www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_\(elanike_hinnangute_alusel\).pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_(elanike_hinnangute_alusel).pdf)> , välja otsitud 08.11.2014.

¹⁹ Tavits, G, „Tööõiguse olemus“, <www.juridica.ee/juridica_et.php?document=et/articles/1997/4/23131.PRN.prv.php> (02.11.2014). Refereeritud: A. Taska., Õigusteaduse metodoloogia (Lund, 1978), lk 46-47.

objekte, neid koheldi kui esemeid. Nende töö ei olnud õigusliku regulatsiooni seisukohalt mingisugust tähendust. Kuna orje käsitleti kui õiguse objekte, siis koheldi neid ka vastavalt – neid müüdi, renditi, laenutati nagu iga teist vallasasja. Töö saavutas oma tööõigusliku tähenduse siis, kui tööd tegevad inimesed suruti kõrvale masinate poolt ning nende tööjõu väärtus turul hakkas langema. Inimtööjõu osakaal vähenes. Ettevõtjale jäeti vabad käed, otsustamaks, kuidas oma töötajatega ümber käia. Tekkis vajadus regulatsiooni järele, mis kaitseks masinajõu poolt välja tõrjutud tööd tegevate isikut.²⁰

Õigusega reguleeritakse inimeste kooselu, nende vahel eksisteerivaid suhteid. Töö toob esile erilise inimvahekorra. Niipea, kui tööd tegev inimene on seotud teise poolega, s.o kellele tööd tehakse, on tegemist õiguslikule regulatsioonile allutatud vahekorraga (olgu nendeks poolteks kas töötaja ja tööandja, tööettevõtja ja tellija). Töötegitaja on sellisel juhul füüsiline isik, kes teeb tööd teisele isikule töölepingu või võlaõigusliku lepingu alusel, avalikus teenistuses või vabatahtlikkuse alusel tasu saamata, s.t üldjuhul näitab üles aktiivsust²¹. Töö tegemine võib olla samuti inimese passiivne käitumine, kuna näiteks modell, keda kasutatakse portree maalimisel, teeb tööd ja seda nii majanduslikus kui ka juriidilises tähenduses.²²

Aktiivsusel või passiivsusel, mida tööd tegev isik üles näitab, on tööõiguse mõttes õiguslik tähendus ainult sel juhul, kui seda teostatakse kellegi teise huvides, kes sellest kasu saab. Taoline tegevus, nii passiivne kui ka aktiivne, omab õiguslikke tagajärgi ainult siis, kui sellist tegevust ehk tööd tehakse eelnevalt saavutatud kokkuleppe alusel. Niisuguse kokkuleppe mõlemal poolel on vastastikused tööõigusalsed õigused ja kohustused. Üks pool peab tegema pingutusi selleks, et töö, milles kokku lepiti, oleks tehtud ja teine pool peab nende pingutuste eest tasu maksma.²³

---

²⁰ Tavits, G, „Tööõiguse olemus“, www.juridica.ee/juridica_et.php?document=et/articles/1997/4/23131.PRN.prv.php, välja otsitud 02.11.2014.

²¹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

²² Tavits, G, „Tööõiguse olemus“, www.juridica.ee/juridica_et.php?document=et/articles/1997/4/23131.PRN.prv.php, (02.11.2014).

²³ Tavits, G, „Tööõiguse olemus“, www.juridica.ee/juridica_et.php?document=et/articles/1997/4/23131.PRN.prv.php, (02.11.2014).

Registreerima tähendab oma üldises tähenduses mingit fakti täheldama ning ametlikku nimekirja või registrisse kandma²⁴. Siit tuleneb mõiste register, mis on millegi loetelu või nimestik arvele võetud andmetest²⁵. Töötamise registri idee tulekuga valmis registri jaoks eelnõu seaduse muutmiseks, mille jõustudes lisati maksukorralduse seadusesse juurde terve jagu 3¹, milles on toodud välja oluline uute reeglite ning registri enda kohta²⁶. Seadusest leiab registri kohta informatsiooni pealkirja alt „Töötamise register“²⁷.

Töötamise register koondab informatsiooni töökohtadest, maksudest ja toetustest. See e-portaal hõlbustab kõikide töötavate inimeste elu suhtlemisel riigiasutustega ja ühtlasi vähendab bürokraatiat²⁸.

2012. aastal sai 12% Eesti töötajatest palka, millelt jäeti ettenähtud maksud kas osaliselt või täielikult maksmata 146,1 miljoni euro ulatuses. Kontrollide käigus väitasid töötajad sageli, et on esimest päeva tööl, kuid neil puudub teadmine, et mitteametlikult töötaval inimestel puuduvad igasugused sotsiaalsed tagatised. Lisaks olid paljud töötamisega seotud dokumendid varasemalt paber kandjal, millest tulenevalt oli ka info töötlemine aeganõudvam ning sageli võisid andmed olla asutustes erinevad.²⁹

Töötajate registreerimise eesmärk on eelkõige vähendada ebaseadusliku tööjõu kasutamist ning kindlustada tööd tegevate inimeste sotsiaalsete õiguste parem kaitse. Selle tagamiseks tuleb töötamine registreerida hiljemalt tööle asumisel, mis loob täiendava võimaluse tõhustada tööjõumaksude maksmise järelevalvet, vähendades seeläbi registreerimata tööjõu kasutamist ning suurendades töö tegija sotsiaalsete tagatiste rakendamise võimalikkust³⁰.

---

²⁴ Eesti keele seletav sõnaraamat, „registreerima“, <www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=registreerima&F=M> (12.10.2014).

²⁵ Eesti keele seletav sõnaraamat, „register“, <www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=register&F=M> (12.11.2014).

²⁶ Rahandusministeerium, „Maksukorralduse seaduse muutmise seadus“ (2013), <<http://eelvoud.valitsus.ee/main#rGTTJAZ9>> (02.11.2014).

²⁷ Maksukorralduse seadus 20.02.2002, jõustunud 01.07.2002 RT I 2002, 26, 150 – RT I 17.03.2015, 10. 3¹ jagu

²⁸ Riigikogu, „Riigikogu arutas töötamise registri loomist“, <www.riigikogu.ee/index.php?id=178408> (13.11.2014).

²⁹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

³⁰ Riigikogu, „Riigikogu arutas töötamise registri loomist“, <www.riigikogu.ee/index.php?id=178408> (13.11.2014).

Kasutusele võetud register annab töövõtjale rohkem turvatunnet, läbi mille on töö tunduvalt tulemuslikum, vähendab tööandja halduskoormust ning lisaks aitab riigil võidelda ümbrikupalkadega.

Selleks, et vaadelda seda kõike läbi Maksu- ja Tolliameti silmade on küsitud intervjuu põhiselt Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmannilt (edaspidi Reitmann), millised eesmärgid võiksid või peaksid olema tema arvates töötamise registril.

Reitmanni arvates võiksid olla eesmärgiks ühest küljest lihtsus ja selgus, kuid teisalt üheks tähtsamaks just võitlus ümbrikupalkade vastu selle vähendamiseks. Lisaks luuakse seeläbi töötajale endile kontrollida, kas tööandja on tema vastu aus olnud ja teda õigel ajal tööle registreerinud ning kas ta on tema pealt kõik maksud õigeaegselt tasunud, millega tagatakse töötajale üks tähtsamaid – ravikindlustus.³¹

Seega kasvatab Reitmanni arvates see eelkõige sotsiaalset läbipaistvust ning vähendab ettevõtetel võimalusi tegeleda riigivastaste pettustega palkade maksmisel. Lisaks väheneks oluliselt võimalus hüvitispettusteks, sest kõik alusandmed oleks erinevalt praegusest ühes ja samas süsteemis.³²

Töötamise registri, kui sellise kasutusele võtmisest arvas Reitmann, et see on üldse üks esimesi näiteid, kus terves riigis suudavad erinevad ametkonnad ühise koostööna luua uue ning ühtse teenuse, mis lihtsustaks nii klientide kui ka ametkondade igapäevast tegevust. Registri kasutusele võtmisega väheneksid andmevahetusest tingitud probleemid ning ajakohasus. Terve kontseptisoon luuakse vaid ühe registri pinnalt, mis näitab seda, et riik suudab luua erinevaid teenuseid kliendi huvidest ja vaadetest lähtuvalt, ehk ühe registri pinnalt saavad luua erinevad ametkonnad aina uusi ja uusi teenuseid. Lisaks kasvaks muidugi oluliselt ka võimekus võidelda ümbrikupalga temaatikaga, kus tuuakse pildile varjatud tööjõud.³³

Maksu- ja tolliameti juurde loodav töötamise register sisaldab inimeste töötamisega seonduvat infot, sealhulgas ravikindlustuse, töötuskindlustuse ja sotsiaalkindlustuse infot. E-süsteemi kaudu saab kontrollida maksukohustuse täitmist, töölepingute sõlmimist ja inimese sotsiaalset kaitset, näiteks

---

³¹ Lisa 1

³² Lisa 1

³³ Lisa 1

ravikindlustust. Registrile on juurdepääs nii tööandjatel, töötajatel kui ka riigiasutustel, eelkõige maksu- ja tolliametil, töötukassal, sotsiaalkindlustusametil, tööinspeksioonil, haigekassal ning politsei- ja piirivalveametil. See aitab vähendada riigiasutuste ja inimeste dubleerivat tööd andmete esitamisel ja kontrollimisel.³⁴

Enne töötamise registri kasutusele võtmist oli ettevõtja oma uue töötaja kohustatud haigekassas registreerima seitsme päeva jooksul alates isiku tööle asumisest. Fakt on see, et sellisel juhul näitasid Maksu-ja Tolliameti kontrollreidid seda, et väga paljud ettevõtted kuritarvitasid seitsme päeva registreerimise reeglit, sest kontrollreidide käigus lihtsalt väideti seda, et töötaja, kellel puudub haigekassa on esimest päeva tööl ning seetõttu ei ole teda lihtsalt jõutud veel haigekassa infosüsteemidesse kanda ja tema pealt pole tasutud tööjõumakse. Sellest tulenevalt muudeti ebaseadusliku tööjõu kasutamise vähendamiseks eelkõige töötamise registreerimise aega.³⁵

Valminud eelnõu kohaselt peab ettevõtja oma töötaja registreerima enne tema faktilist tööle asumist, mis tähendab, et uue registreerimise korra jõustumisel ootab ettevõtjat rahatrahv, kui tema töötaja ei ole kantud töötamise registrisse hetkeks, millal ta on alustanud töö tegemist.³⁶

Kokkuvõtteks võib öelda, et Töötamise register on töötamisega seotud informatsiooni koondav register, mida peab Maksu- ja Tolliamet. Register koondab informatsiooni töökohtadest, maksudest ning toetustest. Töötamise registris sisalduvad andmed on aluseks töötamisega kaasnevate sotsiaalsete tagatiste määramisel. Registrisse tuleb kanda kõikide füüsiliste isikute töötamised, mille puhul tekib Eestis maksukohustus ja erandina tuleb kanda registrisse töö tegemine äriühingus ja füüsilisest isikust ettevõtja juures vabatahtlikkuse alusel tasu saamata. Töötamise alustamine tuleb registreerida hiljemalt tööd tegeva isiku tööle asumise hetkeks ning töötamise peatumine ja lõpetamine erinevalt alustamisest kümne kalendripäeva jooksul alates töötamise peatumise või

---

³⁴ Eesti Konjunktuurinstituut, „Varimajandus Eestis 2011 (elanike hinnangute alusel)“ (2012) <[www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_\(elanike_hinnangute_alusel\).pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_(elanike_hinnangute_alusel).pdf)>, (08.11.2014).

³⁵ Eesti Kaubandus – Tööstuskoda, „Juristi töölaualt: Riik soovib luua töötamise registrit“ (2013), <www.koda.ee/?id=21192> (02.11.2014).

³⁶ Eesti Kaubandus – Tööstuskoda, „Juristi töölaualt: Riik soovib luua töötamise registrit“ (2013), <www.koda.ee/?id=21192> (02.11.2014).

lõpetamise päevast. Uute nõuete kohaselt ootab reeglite rikkumise korral ettevõtjaid rahatrahvi.

1.2 Töötamise registri rakendumisest

Seoses Töötamise registri rakendamisega oli enne registri loomist õhus mitmeid küsimusi. Peamiseks murekohaks oli Maksu- ja Tolliametil registri loomise käigus tekkivate muudatuste omaks võtmine ja kohanemine tööandjate poolt vaadatuna. Oluline oli uue süsteemi kasutusele võtmise juures rakendamiseprotsess läbi viia nii, et tekkinud muudatused oleksid nii tööandjatele kui tööajatele, kuid samas ka teistele organisatsioonidele võimalikult lihtsad ning arusaadavad vältimaks suuremat segadust.

Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro on öelnud, et uus register teeb tööandjate jaoks elu lihtsamaks. „Kui enne oli tööandjal töötaja haigekassas registreerimiseks aega seitse päeva, siis alates 1. juulist tuleb andmed tööd tegeva inimese kohta esitada MTA loodavasse registrisse enne inimese faktilist tööle asumist,“ selgitas Oro.³⁷

Uus register hakkab asuma e-maksuametis, kus tuleb esitada töötaja nimi, isikukood (vähem kui viiepäevase töötamise korral piisab ka sünniajast) ja töötoimumise periood. Erijuhtudel võib andmeid vaja olla ka rohkem, näiteks välismaalase palkamisel tuleb kirja panna töökoha aadress ja ametinimetus. Registreerimine peab olema tehtud selleks hetkeks, mil töötaja realselt asub tööle.³⁸

See loob täiendava võimaluse tõhustada tööjõumaksude alast järelevalvet, vähendada varjatud tööjõu kasutamist ning suurendada töö tegija sotsiaalsete tagatiste rakendamise võimalikkust³⁹.

Isiku tööleasumisel registreerib tööd võimaldav isik tööd tegeva isiku (tööleping, võlaõiguslik leping, avalik teenistus) töötamise andmed, töötamise alguse,

---

³⁷ Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

³⁸ 1Office Estonia, „Estonian employment register starts“ (2014), <<http://1office.ee/en/estonian-employment-register/>> (12.04.2015).

³⁹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

peatumise, liigi ja lõppemise selleks ette nähtud veebikeskkonnas või maksu- ja tolliameti teenindusbüroos. Isikute andmed on eeltäidetud isikukoodi ja/või registrikoodi järgi rahvastikuregistrist ja/või äriregistrist saadud andmetega.⁴⁰

Lisaks tuleb registreerida vabatahtlik töötamine, kui tööd võimaldavaks isikuks on äriühing äriseadustiku § 2 lg 1 tähenduses⁴¹. Äriühing on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu⁴².

Äriseadustik defineerib ettevõtluse vormid, mis püsiva majandustegevuse käigus võivad pakkuda oma nimel ja tasu eest kaupu või teenuseid. Vastavalt seadusele võib tegutseda füüsilise (FIE) või juriidilise isikuna, need aga omakorda täis-, usaldus-, osaühingu või aktsiaseltsi vormis. Hiljem lisandus nimekirja veel tulundusühistu. Äriühingu eripäraks on see, et kasum jaguneb võrdeliselt ettevõttesse sisse makstud kapitaliga, s.t kes maksis rohkem, saab ka suurema osa teenitud kasumist ja vastupidi. Erandiks on vaid usaldusühing, kus usaldusosanikule tasutakse kokkulepitud summa ning teine osapool saab ülejäänud, sõltumata sellest kui suur, või millise määrgiga tuleml teelikult on. Kuna äriühing kogub tulu paljudelt, kuid annab vähestele, siis on ta otsene rikkuse kontsentreerimise vahend.⁴³

Tööandjate halduskoormuse leevendamiseks on nüüdseks loodud lihtsustatud töötamise registreerimise võimalus: kui mingil põhjusel ei ole võimalik kõiki töötajat puudutavaid andmeid koheselt e-maksuameti kaudu registrisse kanda, saab tööandja tööd tegeva isiku töötamise alguse registreerida ka telefoni teel või lühisõnumiga⁴⁴. Lihtsustatud registreerimise võimalust kasutades tuleb tööandjal ülejäänud vajalikud andmed registrisse esitada hiljemalt seitsme kalendripäeva jooksul.⁴⁵

---

⁴⁰ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁴¹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁴² Äriseadustik 15.02.1995, jõustunud 01.09.1995 – RT I 1995, 26, 355 – RT I, 19.03.2015, 21. § 2 lg 1

⁴³ Eesti Ühistegelise Liit, „Mis asi on äriühing“ (2009), <http://www.eca.ee/?page_id=407> (09.03.2015).

⁴⁴ CGI Eesti, „Estonian Tax and Customs Board“ (2014), <http://www.cgi.ee/sites/default/files/files_ee/casestudies/cgi-case-study-estonia-employment-register-pdf.pdf> (12.04.2015).

⁴⁵ Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

Töötaja peavad registreerima kõik tööd pakkuvad juriidilised ja füüsilised isikud. Registreerida tuleb töötamine, millest tekib Eestis maksukohustus ja seda olenemata lepingu vormist. Erandina tuleb registreerida ka vabatahtlik töötamine äriühingus ja FIE juures.⁴⁶

Lemmi Oro sõnul on kavandatava registri teine oluline eesmärk tööandjatele "ühtse akna" loomine riigiga suhtlemiseks. „Register võimaldab vähendada tööandjate halduskoormust, sest riigiasutused saavad neid puudutava info töötajate kohta registrist. Riigi ülesanne on tagada, et andmed õigel ajal ja õigete asutusteni jõuaksid,“ rääkis Oro.⁴⁷

Töötamise registreerimisel kogutavat informatsiooni on võimalik kasutada töötamise ajalisest kestvusest ja saadud tasust sõltuvate toetuste, hüvitiste, pensionite määramisel, hüvitiste maksmise ja sotsiaalteenuste osutamise õigsuse järelkontrolli teostamisel ning ravikindlustuskaitse perioodi arvestamisel⁴⁸.

Töötamise registris sisalduvad andmed on edaspidi aluseks töötamisega kaasnevate sotsiaalsete tagatiste nagu ravikindlustuse määramiseks, töötuna arvele võtmiseks, arveloleku lõpetamiseks, töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitiste määramiseks, töötamise fakti kontrollimiseks, välismaalaste töötamise tingimustest teavitamiseks, töösuhete järelevalve menetluseks ja tööõnnetuste uurimiseks ning maksukohustuse täitmise kontrollimiseks⁴⁹.

Registrit kasutavad nüüdseks maksu- ja tolliamet maksude kogumiseks ja ümbrikupalga vähendamiseks. Töötukassa töötuna arvele võtmiseks, arveloleku lõpetamiseks, töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitise määramiseks „paberivabalt“. Sotsiaalkindlustusamet töötamise fakti kontrollimiseks pensionide, toetuste ja hüvitiste määramisel. Tööinspeksioon töösuhete järelevalveks. Eesti haigekassa ravikindlustuse määramiseks, sest andmed

---

⁴⁶ Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

⁴⁷ Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

⁴⁸ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁴⁹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

liiguvad töötamise registrist haigekassale automaatselt ning Politsei- ja piirivalveamet välismaalaste töötamise tingimuste kontrollimiseks.⁵⁰

Seda kõike selleks, et tagada ausam konkurentsikeskkond ettevõtjatele, sest ümbrikupalga maksmine muutub raskemaks. Vähem pabereid, vähem andmete esitamise kohti ning väiksem halduskoormus tööandjaile.⁵¹

Maksu- ja tolliameti töötamise registri projektijuht Kristi Lauli on rääkinud, et registri loomine toob kaasa positiivseid muutusi ka töötaja jaoks, kes praegu peab töötamist puudutavat infot otsima mitmest kohast ja arvestama andmetes ajalise nihkega.⁵²

„Uue registriga muutub info töötamise registreerimisest kättesaadavaks kohe esimesel päeval ning töötaja saab ise vaadata, kas tööandja on tema töötamise registreerinud, maksud tasunud ning kas tal on sellest tulenevalt õigus sotsiaalsetele tagatistele,“ rääkis Laul⁵³. Lihtsamalt öeldes on tavalise töölisrahva elu edaspidi oluliselt lihtsam. Kõik töötajad saavad kergemal ning kiiremal viisil kontrollida oma rahalise ja ka sotsiaalse kindlustuse olemasolu ning garantiid.

Täiendava informatsiooni saamiseks on küsitud Reitmannilt, kuidas mõjutaks tema arvates töötamise registri kasutuselevõtmine nii ettevõtjate kui ka töölisrahva igapäevaelu ning tööd.

Reitmanni sõnul muutuks ausale tööandjale elu palju lihtsamaks. Töötaja tööle võtmine ja lepingu lõpetamine riiklikes registris jääb edaspidi vaid ühte kohta, ehk teisisõnu väheneb bürokraatia. Töötaja saab nõuda enda registreerimist ja soovi korral seda ka ise reaalajas jälgida. See tekitaks ettevõttele surve olla töötajaga aus ja ka korrektne.⁵⁴

Tööandja poolt vaadatuna on lisaks ebaausa konkurentsi kaotamisele uue süsteemi eeliseks see, et süsteemi rakendamiseks loob riik vajaliku tehnilise lahenduse, mille tulemusel suureneb elektrooniliste andmete hulk ja väheneb halduskoormus,

---

⁵⁰ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁵¹ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimine“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁵² Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

⁵³ Rahandusministeerium, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.11.2014).

⁵⁴ Lisa 1

näiteks pole tööandjal edaspidi vaja vormistada erinevaid tõendeid töötamise andmete ja tehtud väljamaksete kohta paberikandjal⁵⁵. Samuti nagu töötajal, muutub ka tööandja jaoks süsteemi loomisel kõikide andmete sisestamine ja vormistamine oluliselt lihtsamaks ning kiiremaks. Lisaks kaob ka selles osas ära paberimajadus, mis on palju aeganõudvam ning kulukam.

Kui tööandja jätab töötaja edaspidi registreerimata, võib maksuhaldur registreerimiskohustuse või registreerimise lõpetamise kohustuse täitmata jätmisel hoiatada või määrata ka sunniraha. Sunniraha võib esimesel korral olla kuni 1300 eurot ja teisel korral 2000 eurot. Lisaks saab registreerimiskohustuse täitmata jätmise eest rakendada väärteokaristust, milleks füüsiliste isikute puhul on kuni 300 trahviühikut ning juriidiliste isikute puhul kuni 3200 eurot.⁵⁶

Seevastu on aga töötukassal võimalik luua niiöelda „paberivaba“ menetluskkeem, mis tähendab seda, et inimesel tekib ise võimalus end töötuna arvele võtta ja töötushüvitisi taotleda läbi töötukassa iseteenindusportaali, kuna edaspidi oleks hüvitise taotlemiseks ja määramiseks vajalikud andmed (andmed töötamise aja ja töösuhte lõpetamise põhjuse kohta) võimalik saada loodavast töötamise registrist⁵⁷.

Kokkuvõtvalt võis Töötamise registri rakendumine kaasa tuua küll palju segadust, kuid teoreetilisest poolest vaadates, muutusid uuenduskäigus nii tööandjate, Maksu- ja Tolliameti kui ka töötajate jaoks erinevad protsessid palju kiiremaks ning arusaadavamaks.

Töötamise registri rakendamisega vähenes paberikandjal esitatavate dokumentide hulk ning tagati kiirem ning kvaliteetsem andmete liikumine. Vähenenud on ka tööandjate halduskoormus, sest kui tööandjal ei ole mingil põhjusel võimalik kõiki töötajat puudutavaid andmeid koheselt e-maksuameti kaudu registrisse kanda, saab ta nüüdsest tänu lihtsustatud süsteemile tööd tegeva isiku töötamise alguse registreerida kas telefoni teel või lühisõnumiga ning täiendavad andmed hiljem registrisse kanda.

---

⁵⁵ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

⁵⁶ Palts, M., „10 küsimust töötamise registri kohta“ (2014), <www.rmp.ee/uudised/tooigus/16725> (15.11.2014).

⁵⁷ Maksu- ja Tolliamet, „töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.01.2015).

Uus registri rakendamisega muutus ka töötajate elu lihtamaks. Nüüdsest on töötamist puudutav informatsioon kohe esimesest päevast kättesaadav ning töötajad saavad ise kergel ning lihtsal viisil kontrollida, kas tööandja on tema töötamise registreerinud.

2. TÖÖTAMISE REGISTRI OLULISUS JA MUUTUSED

2.1 Töötamise registri vajalikkus, tähtsus ja probleemid

2014 aastal loodud Töötamise register on kahtlemata vajalik täiendus riigile, et võidelda tõhusamini mitteametliku töötasu maksvate tööandjate vastu. Tähtsamaks muudatuseks riigi maksude korralduses oli maksukorralduse seaduse muutmine. Loodeti, et see on tulevikus üks tähtsamaid riigi arengu jätkuks välja mõeldud süsteeme, mis oma kordamineku korral muudaks tervet senist maksude ja töötamise korraldust riigis nii avalikus sektoris kui ka erasektoris.

Parema ülevaate saamiseks, milline oli olukord Maksu- ja Tolliametis enne lõpliku registri välja töötamist ning selle jõustumist, on Reitmannilt küsitud registri vajalikkuse ja tähtsuse kohta, mis toimub seoses töötamise registri loomise käigus toimuvaga Maksu- ja Tolliametis.

Reitmanni sõnul on Maksu- ja Tolliametil kaks põhieesmärki. Esiteks ümbrikupalgavastases võitluses musta tööjõu pildile toomiseks ning teisalt ühiskonna teadlikkuse kasvus läbi töötaja võimaluse jälgida, mida ettevõtte tema eest teeb, kuidas ta makse maksab, kuidas tööle registreerib jne. Ehk tõuseks läbipaistvus. Täiendavalt loodavad uued võimalused on riigis olukordades, kus vajatakse *on-line* informatsiooni ettevõtte töötajate kohta (statistika, toetuse taotlused jne).⁵⁸

2014. aasta juulikuus loodud register tervele riigile ja siinsele rahvale väga vajalik täiendus eelkõige riigi arengu ja töökindluse, ning jätkusuutlikkuse poolest. Oluline on muidugi ka see, et kasutusele võetud süsteem hakkaks toimima nii, et maksukuulekus riigis tõuseks, tänu millele suudaks Maksu- ja Tolliamet koguda senisest tunduvalt enam lisaraha, millega tagada ennekõike rahvale paremad sotsiaalsed garantiid.

Loodud registri vajalikkus seisneb selles, et rakendatud registri abil suudaks riik, võrreldes eelneva süsteemiga oluliselt paremini võidelda varjatud tööjõu

---

⁵⁸ Lisa 1

kasutamise vastu ning oluline on ka see, et läbi selle muutuksid ka ettevõtjad tunduvalt seadusekuulelikumaks. Varjatud tööjõu vähenedes laekuks riigile võrreldes praeguse olukorraga tunduvalt rohkem makse ning lisaks sellele, et riik oleks tunduvalt jõukam, toimiks ka kogu haldussüsteem oluliselt paremini.

Lihtsustatud on ka tööandjate halduskoormust. Nüüdsest ei pea tööandjad enam töötajaid mitmes kohas registreerima nagu siiani on olnud. See tähendab, et töötaja registreerimine ei ole ettevõtte jaoks enam nii aeganõudev ning kulukas. Ettevõtte jaoks muutus töötaja registreerimine niivõrd lihtsaks, et registreerimiseks on vaja vaid mõnda nupuvajutust elektroonilisel teel ja töötaja ongi registreeritud.

Töös leitakse, et just aeganõudev ning oluliselt kallim paberimajandus on see, mis pani ettevõtjaid töötajatele ümbrikupalka maksma. Autori arvates tekib ettevõtjal töötaja pealt makstavate maksudega ja sinna lisanduvate paberi ja muude vahendite ning ajaliste kuludega kokku rohkelt rahalisi kulusid.

Küsimusele, mis puudutas töötamise registri rakendamise seotud probleeme ning sellega kaasnevat erinevat muutusi räägiti hoiakutest ning läbipaistvusest. Reitmanni silme läbi peab muutus tekkima just töötajate endi mõtlemises ja soovis tunda huvi nende endiga seotu kohta.⁵⁹

Muutused peavad eelkõige toimuma nii töövõtjate kui ka tööandjate suhtumises. Praegusel ajahetkel on probleem selles, et töötajaid ei huvitagi kuidas, mismoodi ja kas tööandja üldse maksab tema pealt makse. Töötajale on antud hetkel tähtis vaid see, et ta saaks oma raha kätte. Autori arvates peaks just töötaja olema see, kes peaks tundma huvi selle vastu kas ta seljatagune on kindlustatud, seda näiteks pensioni saamise näol. Paljud inimesed ei tea siiani, kui palju nad pensioni saaksid ja nad ei vaevugi seda uurima, sest sellise informatsiooni saamine oli töötaja jaoks varem aeganõudev ning ka ajaliselt kulukas protsess.

Alates registri loomisest on Töötukassas kasutusel niiöelda „paberivaba“ menetlusskeem, tänu millele tekkis inimesel endal võimalus end töötuna arvele võtta ja taotlema töötushüvitisi läbi töötukassa iseteenindusportaali, sest nüüdsest on kõik selleks vajalikud andmed töötamise registris vabalt ning kiiresti kättesaadavad.

---

⁵⁹ Lisa 1

Ollakse seisukohal, et loodud register on paljuski lihtsustanud nii töötajate kui ka tööandjate kohustuste täitmist, sest protsess on võrreldes varasemaga läinud tunduvalt kiiremaks ning lihtsamaks.

Lisaks seadusloome- ja tööprotsesside muutmisele võeti registri loomisel kasutusele ka täiendav infotehnoloogia, mis võimaldaks *online*-vaatluste läbiviimist maksumaksja ruumides või objektidel⁶⁰.

Töötamise registri andmete kontrollimiseks on loodud nutitelefoniga rakendus, mille abil saab objekti kontrolliv revident saata nutitelefoni abil töötamise registrisse *online*-päringu, millele saabub kiire tagasiside töötaja registrikannete kohta. Kui isik on registrisse kantud, siis võtab selles veendumine aega vähem kui minut.⁶¹

Selle tehnoloogia kasutusele võtmisega tagati see, et tööandjad ei saaks enam inimesi nii lihtsalt ära kasutada. See tähendab seda, et nüüdsest ei saa tööandjad enam maksudest nii lihtsalt kõrvale hoiduda, sest kontrollreidide käigus piisab väga vähestest andmetest, et teha kindlaks, kas tööandja tasub iga töötaja pealt kõiki makse vastavalt seadustele.

Seda sellepärast, et kontrollvaatluste kiirendamiseks ja lihtsustamiseks on loodud revidentidele niiöelda „mobiilsed töökohad“, mis tähendab, et revident saab kontrollibussi kaudu olla ühenduses maksu- ja tolliameti andmekogudega ning vormistada vajalikud vaatluse ja väärteomenetluse aktid vaatluse käigus kohapeal⁶².

Nüüd, kus register on enam kui pool aastat kasutusel olnud, on küsitletud uuesti Reitmanni, et saada informatsiooni, kuidas tema arvates on register korda läinud ning kas see täidab ka oma ette nähtud eesmärgi.

Küsimusele mis on Teie arvates muutunud võrreldes registri tulekuga lihtsamaks (üldine ülevaade töötute osakaalust, andmete kontroll jne) vastas Reitmann, et puhtamaks on muutunud haigekassas registreerimised. Ta lisas, et kui varasemalt ei toimunud pidevalt kontrolli haigekassa registreeringu ja TSD esitamise vahel, siis nüüd on see automatiseeritud. Ettevõtte saab kiiremini info, kui ta on teinud vea ja ei teki olukorda, kus ravikindlustus jääb kehtima ning hiljem peab tööandja

---

⁶⁰ Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 4.3 „New IT solutions“.

⁶¹ Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 4.3 „New IT solutions“.

⁶² Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 4.3 „New IT solutions“.

hüvitama kindlustusjuhtumid. Reitmanni sõnul on lihtsamaks läinud kindlasti ettevõtjal uue töötaja registreerimine, kuna nüüd piisab vaid MTA-le info edastamisest läbi TÖR rakenduse ning ülejäänud info liigub juba meilt ise automaatselt. Võrreldes varasemaga kadus ära vajadus eraldi tevitada Haigekassa ja muid institutsioone. Töötute osakaalu kohta ei osanud Reitmann väga palju kommenteerida kuid lisas, et juurde tekkis peale registri loomist hulgaliselt uusi töötajaid, millest ollakse ka rääkinud erinevates pressiteadetes ning mis on leitavad ka Maksu- ja Tolliameti (MTA) kodulehelt.⁶³

Küsimus, mis puudutas MTA-l kontrollide läbiviimisi, küsiti, kas register on lihtsustanud kontrollimist ning mis on võrreldes varasemaga kontrollimise tegevuskäigus muutunud. Reitmanni sõnul on muutunud palju. Kui varasemalt näiteks ehitusplatsil või kohvikutes töötaja kontrollimisel ja TSD võrdlusel saadi vastuseks, et töötaja on just tööle asunud või on koguni alles proovipäeval, siis nüüd peab selleks ajaks olema see töötaja igal juhul registrisse kantud. Seda saadakse ka kohapeal kontrollida. Moderniseeritud on ka kontrollitehnikat ja vahendeid. Kontrollijad saavad nüüdsest teha kohapeal ka nutitelefoni püügid registrisse ning tuvastada töötaja ka pildi järgi.⁶⁴

Töötajate huvi ja mõtlemise ning nüüdse hoiaku kohta vastas teenindusosakonna juhataja, et on märgata töötajate huvi kasvu just registri osas. Nüüdsest käiakse varasemaga võrreldes tunduvalt rohkem Maksu- ja Tolliametis ja mainitakse, et tema tööandja ei täida kohustusi. Surve on viidud ka tööandjale, et nad oma töötajad ära registreeriks just ravikindlustuse ning sotsiaalsete garantiide pärast. Reitmann leidis, et töötajad on nüüd palju teadlikumad.⁶⁵

Sarnasele küsimusele ettevõtjate kohta vastati, et ka nemad suhtuvad uuenenud süsteemi positiivselt ning on selle hästi vastu võtnud. Peamiselt on saadud positiivset tagasisidet ning põhjenduseks just see, et ka ettevõtjad näevad selles mingit kasu.⁶⁶

Selleks, et saada informatsiooni Töötamise registri eesmärkide täitumise kohta, küsiti kas register on eesmärki ümbrikupalkade vähenemise näol täitnud, ehk milline on hetkeline maksulaekumiste seis. Reitmann oli positiivselt meelestatud

---

⁶³ Lisa 2

⁶⁴ Lisa 2

⁶⁵ Lisa 2

⁶⁶ Lisa 2

ning vastas, et register on selgelt eesmärgi siinamaani täitnud. Täiendav lisaraha aastas vähemalt 10 miljonit eurot on MTA-l saavutatud, 8 kuuga on laekunud juba 9 miljonit eurot ning ka kontrollimistel on näha, et olukord on oluliselt paranenud.⁶⁷

Töös uuriti ka süsteemi tuleviku kohta ning taheti teada saada, kas süsteemi loomine oli kasulik. Sellele vastati, et tulevikus nähakse MTA-s, et analoogseid teenuseid riigis tekiks veel, kus mitmed ametkonnad loovad ühese teenuse. Uued võimalused Töötajate registriga tekivad Reitmann arvates alles ajaga ning hetkel ei osata kõike veel ette näha.⁶⁸

Probleemide kohapealt on MTA esindaja üsna enesekindel. Ainuke asi, mis natukene ebamugavust valmistab on see, et kohati tuleb MTA-l vastata küsimustele, mis jäävad Tööinspektsiooni, Haigekassa ja ka Töötukassa pädevusse, kuid väidetavalt ei ole see neile väga suur mure, kuna nad saavad suunata kõik inimesed õigesse kanalisse.⁶⁹

Intervjuus küsiti ka seda, kas tulevikus on juba mõeldud süsteemile mingisuguseid täiendusi luua ning küsimusele vastati selliselt, et hetkel otsitakse uusi võimalusi ning lahendusi, kuidas teha süsteem veelgi atraktiivsemaks just töötaja vaates, et teadlikkust veelgi kasvatada ning et töötajad keelduksid edaspidi enne tööle asumist, kui näevad, et registris on kanne tehtud.⁷⁰

Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmanniga läbi viidud küsitluste vastuste analüüsimise tulemusel selgus, et Töötamise register on siinamaani oma kõige suuremat eesmärgi, milleks oli maksulaekumiste suurenemine, täitnud. Seda eelkõige sellepärast, et kõigest kaheksa kuuga on laekunud MTA-le juba peaaegu sama suur rahasumma, kui eelnevatel aastatel terve aasta peale kokku. Sellistele andmetele tuginedes võib oletada, et kui maksulaekumiste arv sama jõudsalt kasvab, võib rahasummade mõistes see arv kaheteistkümne kuu lõikes lõpuks koguni kahekordistuda.

TÖR-i eesmärk aga ei olnud sugugi ainult riigile lisaraha teenida. Sellise süsteemi loomisel loodeti kasvatada töötajates teadlikkust sellest, et ümbrikupalgaga

---

⁶⁷ Lisa 2

⁶⁸ Lisa 2

⁶⁹ Lisa 2

⁷⁰ Lisa 2

nõustudes kaotavad nad väga palju. Sellisel juhul ei ole neil ainuüksi juba töötuks jäämise korral mingeid hüvitisi. Lisaks sellele puuduvad neil nii haigekassa hüvitised kui ka sotsiaalsed garantiid ja veel palju muud. Ametniku vastuste analüüsimisel tuli välja, et ka inimeste teadlikkuse tõstmisega on register hakkama saanud, sest juba praegu tunnevad töötajad rohkem huvi enda niiöelda „seljataguse“ kohta. Töötajad on hakanud juba isegi MTA-s kohapeal käima rääkimas, et tööandja ei ole nende andmeid registrisse sisestanud, mis näitab seda, et neid huvitab järjest enam, kas neil on tagatud erinevad sotsiaalsed garantiid.

Kui varasemalt tuli kontrollide läbiviimisel vormistada erinevaid dokumente paber kandjal ja neid eraldi teistele organisatsioonidele esitada, siis nüüd on näha, et mobiilne süsteem toimib ja isikute ning nende töötegemise õigusliku aluse väljaselgitamine ei võta tõepoolest enam nädalaid aega. Seda kinnitab juba see, et IT – lahendusega süsteemist saab kõigest paari vajutusega leida vajaliku nime ning MTA-l on olemas igale isikule ka pildiga kirjeldus, mis tähendab seda, et enam ei saa töötajad ametnikele valenime esitada, sest sellisel juhul on kohe nähtav, et pildil olev kirjeldus ei vasta kontrollitava töötajaga.

Kokkuvõtvalt on Töötamise register lisaks kahele põhieesmärgile, milleks olid ennekõike ümbrikupalgavastane võitlus varjatud tööjõu pildile toomiseks. Teisalt ühiskonna teadlikkuse kasv läbi töötaja võimaluse jälgida, mida ettevõtte tema eest teeb, kuidas ta makse maksab, kuidas tööle registreerib jne, suutnud teha töö ka enda jaoks lihtsamaks ning tunduvalt kiiremaks.

Töötamise registri vajalikkus seisneb eelkõige selles, et registri abil suudab riik, võrreldes eelneva süsteemiga oluliselt paremini võidelda varjatud tööjõu kasutamise vastu ning läbi selle muutuksid ka ettevõtjad seadusekuulelikumaks.

Kuna nii töötajate kui tööandjate tagasiside registri kohta on olnud üllatavalt positiivne võib öelda, et register on oma eesmärgi täitnud, millest võib järeldada, et edasi on oodata Maksu- ja Tolliameti poolt varjatud tööjõu vastu võitlemise ning ühiskonna teadlikkuse kohta ümbrikupalkade kahjulikkusest ainult positiivset tagasisidet.

2.2 Töötamise registri mõju organisatsioonidele

Seoses Töötamise registri tulekuga muutus paljuski nende asutuste tööülesannete jaotus, kelle ülesanneteks oli töötajate ja tööandjate siduvuse ning tööjõumaksude õiguspärasuse ja erinevate sotsiaalsete garantiide kontrollimine. Varasemalt olid igal ametil oma välja kujunenud meetodid informatsiooni kogumiseks ja paljud töötamisega seotud dokumendid liikusid paberi peal. Täna see nii enam ei ole ja nüüd tuleb kõidel asutustel harjuda uue süsteemiga.

2013. aastal sai 11% Eesti töötajatest palka, millelt jäeti osaliselt või täielikult maksmata ettenähtud maksud. Seetõttu jäi riigile maksudena laekumata üle 154 miljoni euro, mis moodustab 2013.aasta laekumata maksudest 28%.⁷¹

Lisaks laekumata maksudele tekitas selline olukord probleeme töötajaile endile. Mitteametlikult töötavatel inimestel puuduvad sotsiaalsed tagatised - tööandja poolt deklareerimata palgalt ei saa töötaja näiteks haigus- ja koondamisraha, hüvitist töötukassast, samuti väheneb tulevikus saadav pension.⁷²

Selleks, et analüüsida, kuidas on Töötamise register (edaspidi TÖR) mõjutanud organisatsioone, mille töö on paljuski seotud töötamisega seonduva informatsiooni töötlemise ja kasutamisega on valmistatud küsimustik, ning küsitletud kõiki organisatsioone, et tuua välja võrdlus, mis on seoses varasemaga nendes asutustes muutunud. Küsimustikud edastati asutustele dokumendi vormis internetipõhiselt ning kõik vastused on töös lisadena.

Küsimusele, mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda TÖR-i tulekuga vastati Politsei- ja Piirivalveametist, et registri loomisel vähenes eelkõige andmesisestus ning suurenes kontrolliv funktsioon (st organisatsioon jälgib, kas andmevahetus toimub või mitte). Lisandus veel võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikute andmete sisestus, kuid kuna nende hulk ei ole märkimisväärne, siis oluliselt register nende töös koormust juurde ei ole toonud.⁷³

---

⁷¹ Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 1. „Why?“.

⁷² Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 1. „Why?“.

⁷³ Lisa 3

Kuna Tööinspektsiooni ülesanneteks on peamiselt töösuhete järelevalve ja erinevate kaebuste lahendamine, siis sealt organisatsioonist vastati, et Töötamise register on lihtsustanud töösuhetega seotud järelevalvemenetlust, kui register on töövaidluskomisjonidele kaasa toonud ka nõudeid, mida varem ei esitatud. Lisati veel seda, et leidub töötajaid, kes pöörduvad komisjoni poole üksnes põhjusel, et kanne on registris vale ning ei ühti töötajale antud dokumentides kirjutatavaga.⁷⁴

Sotsiaalkindlustusamet kelle ülesanneteks on töötamise faktide kontrollimine pensionide, erinevate toetuste ja hüvitiste määramiseks leidis, et nende klienditeenindus ei küsi inimestelt vaid kontrollib registrist. Teisisõnu, küsimusele, mis puudutas seda, kas midagi on muutunud organisatsioonis võrreldes varasemaga kahjuks asjakohast vastust ei saadud.⁷⁵

Haldamise seisukohast lähtudes vastati Haigekassast, et enne TÖR-i pidid tööandjad Haigekassale kindlustusandmed edastama elektroonselt selleks vastava riigiportaali teenuse kaudu. Vähesel määral toodi enne ka andmeid paber kandjal. Töötamise registri käivitumine põhjustas organisatsioonis languse ravikindlustatute andmekogu kvaliteedis. 2014. aasta teises pooles parandati koostöös Maksu- ja Tolliametiga andmeedastus ja andmeedastusloogika vigu, kuid asutus ei ole ravikindlustatute andmekogu andmekvaliteedi parendamisega veel lõpule jõudnud.⁷⁶

Eesti Töötukassa kasutab TÖR-i andmeid töötuskindlustuse seaduse alusel makstavate hüvitiste ja töötutoetuste määramisel, aga ka inimese töötuna arvele võtmisel ja arveloleku lõpetamisel. Töötukassa vastas, et kuna hüvitisele või toetusele õigust andvate asjaolude nagu ka töötuna arvelolekut mõjutavate asjaolude, mis on aset leidnud peale 2014 aasta 1. juulit, tuvastamisel tuginetakse TÖR-ile, mis on võimaldanud asutusel olulisel määral vähendada pabermenetluse osakaalu, st tööandjad ei pea enam väljastama tööandja tõendit kindlustatule, kuna kõik need asjaolud on nüüdsest võimalik tuvastada TÖR-i andmeid kasutades.⁷⁷

Küsimuse vastuste analüüsimisel, mis puudutas organisatsioonides toimunud muutusi võrreldes endist ja praegust olukorda Töötamise registri tulekuga, tuli välja, et enamik organisatsioone on positiivselt meelestatud, see tähendab, et

---

⁷⁴ Lisa 4

⁷⁵ Lisa 5

⁷⁶ Lisa 6

⁷⁷ Lisa 7

nende asutuste tööd on võrreldes varasemaga register tunduvalt lihtsustanud. Järelduste tegemisel selgus, et ühel organisatsioonil on alates registri tulekust olnud pigem rohkem probleeme, kui kordaminekuid. Täpsemalt, langes selle asutuse töö kvaliteet ning selleks, et taastada endine tase, tuli asutusel koostöös MTA-ga 2014. aasta teises pooles teha tunduvalt rohkem tööd, et parandada registri loomisel tekkinud vigu. Nüüdseks on enamik parandustöid küll lõpetatud, kuid parenduste tulemusel endise töö kvaliteedini veel jõutud ei ole.

Küsiti kas ja kuidas on register lihtsustanud Politsei- ja Piirivalveametil oma tööeesmärkide saavutamist. Vastaja on kirjutanud, et kõik maksumaksjad on nüüdsest ühes registris ja teised andmebaasid saavad samuti sealt on sisendi (näiteks Töötukassa ja Haigekassa). Lisati veel, et enne registri loomist pidi Politsei- ja Piirivalveamet ise Töötukassa ja Haigekassat eraldi teavitama ning tulevikus saab ka Pensioniamet enda jaoks vajalikud andmed registrist kätte.⁷⁸

Tööülesannete lihtsustamise küsimusele vastati Tööinspeksioonist, et TÖR-i väljavõtte on järelevalvemenetluses (aga ka väärteomenetluses) neile oluliseks tõendiks, mis võib kinnitada tööandja tahet töösuhet varjata või lükata ümber menetluse kestvuse ajal esitatud väited.⁷⁹

Sotsiaalkindlustusameti tööeesmärkide saavutamine on registri tulekuga natuke vähenenud. Nüüdsest on menetlusprotsess ühe liigutuse võrra lühem kuna klient ei pea enam tooma dokumente töötamise kohta, sest seda saab kontrollida klienditeenindaja registrist.⁸⁰

Haigekassa vastus küsimusele, kas register on nende tööeesmärkide saavutamist lihtsustanud oli konkreetne. Erinevalt teistes asutustest ei ole register nende eesmärkide saavutamist lihtsustanud, pigem on see kaasa toonud lisatööd, et tagada klientidele andmekvaliteet.⁸¹

Töötukassa kirjutas, et kuna nende peamine eesmärk on, et kõik töötajad saaksid tööle, siis lähenetakse igale kliendile individuaalselt ja vastavalt vajadusele pakutakse teenuseid mis toetavad tööle saamist. Igal Töötukassa kliendil on kohustus töökoha leidmisel teavitada Töötukassat, kuid osad kliendid ei

---

⁷⁸ Lisa 3

⁷⁹ Lisa 4

⁸⁰ Lisa 5

⁸¹ Lisa 6

informeeri asutust arvelolekut või hüvitise/toetuse õigust mõjutavatest asjaoludest õigeaegselt, nüüdsest saab asutus Töötamise registri abiga ise kontrollida erinevate asjaolude esinemist.⁸²

Küsimuse vastuste analüüsimisel, mis puudutas organisatsioonidel oma tööeesmärkide saavutamist selgus, et kõikide asutuste, välja arvatud Eesti Haigekassa tööd on registri tulek lihtsustanud. Asutuste töö on läinud tunduvalt kiiremaks ning nüüdsest on neil ka tunduvalt vähem tööd, sest vajalikud andmed on varasemaga võrreldes koheselt kättesaadavad. Haigekassa vastust analüüsid selgus, et erinevalt teistest asutustest on TÖR-i tulekuga asutus juurde saanud lisatööd seoses klientidele andmekvaliteedi tagamisega.

Ametkondadelt küsiti, mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda praegusega.

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) arvates on riigi vaates registri loomine kindlasti vajalik erasektoris ümbrikupalkade tõkestamiseks ning tööjõu kasutamise kontrollimiseks, kuid PPA leiab, et nii nende, kui ka teiste riigiasutuste jaoks on tegemist pigem uudse ning lihtsalt mugavama lahendusega.⁸³

Tööinspeksioon aga leiab, et TÖR-i andmed kiirendavad menetlusprotsesse, sest nüüdsest ei pea näiteks kaebuste lahendamiseks alati vaatlema tööandja juures olevaid töölepinguid, vaid registri andmetest selgub tööle asumise aeg, kas töösuhe veel kestab või on see lõppenud ning millisel õiguslik alusel seda on tehtud. TÖR-i kanded lihtsustavad olulisel määral TLS § 101 – 102 üle järelevalve läbiviimist, sest näitavad nii töösuhte lõppemise õiguslikku alust, lõppemise aega, kui ka kande tegemise aega ja tegijat. Enne TÖR-i loomist tuli need vajaminevad andmed koguda tööandja juures ning siis ei saanud ka täielikult kindel olla, millal need dokumendid tegelikult vormistati.⁸⁴

Organisatsioonisiselt ei ole Sotsiaalkindlustusametis erilisi muutusi toimunud, ainuke erinevus on see, et protsess on ajaliselt lühemaks läinud ning klient ei pea enam klienditeeninduses kaks korda käima.⁸⁵

---

⁸² Lisa 7

⁸³ Lisa 3

⁸⁴ Lisa 4

⁸⁵ Lisa 5

Haigekassa andis mõista, et kuna nemad pakkusid juba enne TÖR-i käivitamist tööandjatele kindlustusandmete edastamiseks elektroonset teenust, siis asendus TÖR-i käivitumisel vähene pabertaotluste alusel kindlustuskannete menetlemine Haigekassa jaoks veareportite töötlemise ja täiendavate andmekvaliteedi tagamistegevusega.⁸⁶

Register on Töötukassal võimaldanud menetlused muuta efektiivsemaks, tänu süsteemi käivitamisele on asutusel võimalus operatiivsemalt saada informatsioon arvelolekut või hüvitiste/toetuste õigust mõjutavate asjaolude kohta ning lisaks on Töötukassa muutunud „paberivbamaks“.⁸⁷

Organisatsioonisiselt asutustes tähelepanuväärseid muutusi toimunud ei ole. Selgus, et TÖR-i näol on asutuste jaoks tegemist pigem uudse ning mugava lahendusega, mille tulemusel on vähenenud paberkandjal esinevate dokumentide osakaal. Muutunud on see, et nüüdsest ei pea klient enam nii palju asutuste vahet käima ja selle tõttu saadakse rohkem keskenduda tööeesmärkide saavutamisele. Eriandina tuleb nüüd Haigekassal, kus oli juba enne TÖR-i käivitumist kasutusel elektrooniline teenus, väheste pabertaotluste menetlemise asemel tegeleda lisatööna erinevate veareportite ja täiendavate andmekvaliteedi tegemistegevustega.

Politsei- ja Piirivalveametis on Töötamise register nende huvisid ning eesmäärke arvestades mõningal määral oma eesmärgi täitnud. Nende jaoks on register mugav lahendus, sest kõik vajaminevad andmed on nüüdsest ühes kohas ning PPA ei pea täiendavaid sisestusi enam andmebaasidesse tegema.⁸⁸

Positiivselt, kuid samas põhjendamatult tuli ka Tööinspeksioonist samale küsimusele jah vastus⁸⁹.

Samalaadselt vastati küsimusele ka Sotsiaalkindlustusameti poolt. Nende silmade läbi on register oma eesmärgi täitnud.⁹⁰

Erinevalt kolmest organisatsioonist vastati Eesti Haigekassast, et nende jaoks on register seni pigem probleeme tekitanud, seda sellepärast, et langenud on

---

⁸⁶ Lisa 6

⁸⁷ Lisa 7

⁸⁸ Lisa 3

⁸⁹ Lisa 4

⁹⁰ Lisa 5

töökvaliteet ja siiamaani on suurem osa ajast tulnud teha parendusi endise kvaliteedi taastamiseks⁹¹.

Töötukassa ütles, et nende huve on register täitnud. Asutus osales Töötamsie registri loomisel just oma huvidest ning eesmärkidest lähtuvalt ning kuna tänu registrile on suudetud tööeesmärkide saavutamist tunduvalt lihtsustada on register asutuse eesmärgke täitnud.⁹²

Küsimusele, mis puudutas organisatsioonidele suunatud huvide ning eesmärkide täitumist, analüüsi tegemisel selgus, et Töötamise register on kõikide asutuste tööülesandeid arvesse võttes oma eesmärgid siiamaani täitnud, suuresti tänu sellele, et register on asutuste töö tulemuslikkust tunduvalt lihtsustanud. Erandiks Haigekassa, kelle vastust analüüsides selgus, et asutuse seisukohalt ei ole register üheski mõttes nende eesmärki täitnud, sest register on neile tekitanud pigem probleeme ning lisakohustusi.

PPA-s teenistuv ametnik ei osanud küsimusele mis puudutas registri tulevikku ja kasulikkust midagi kommenteerida, vastustest võis välja lugeda selle, et tulevikus saab ka Pensioniamet registrist enda jaoks vajalikud andmed kätte⁹³.

Seevastu Tööinspeksioon leidis, et sellise süsteemi loomine oli kasulik, kuid iga selline süsteem vajab arendamist ning täiendamist. Soovitati, et tulevikus tuleks mõelda vabatahtliku kande mittevõimaldamisele äriühingutes. Lisaks kirjutati, et tuleks luua liides, mis võimaldaks registrisse kanda ka Eestisse lähetatud töötajad ka sellisel juhul, kui nad ei muutu maksukohustuslaseks Eesti mõistes.⁹⁴

Sotsiaalkindlustusameti vastus oli napisõnaline, kuid konkreetne. Nende arvates on register kasulik.⁹⁵

Eesti Haigekassa usub, et TÖR-i loomine oli vajalik ja seda mööda, kuidas register areneb, tekib juurde ka uusi võimalusi⁹⁶.

Töötukassa ütles, et registri loomine oli kasulik, sest see võimaldab terve sotsiaalvaldkonna hüvede määramisel lähtude ühtedest andmetest, mille

---

⁹¹ Lisa 6

⁹² Lisa 7

⁹³ Lisa 3

⁹⁴ Lisa 4

⁹⁵ Lisa 5

⁹⁶ Lisa 6

usaldusväärsus on varasemast kõrgem, kuna kandeid võrreldakse ka maksudeklaratsioonide esitamisega jne.⁹⁷

Registri tuleviku ja kasulikkuse küsimuse vastuseid analüüsides selgus, et organisatsioonide arvates oli TÖR-i loomine pigem kasulik. Registri tuleviku osas enamik asutustel tähelepanuväärsed väljavaateid puuduvad. Vaid Tööinspeksioon leidis, et tulevikus tuleks mõelda vabatahtliku kande mittevõimaldamisele äriühingutes. Lisaks on asutuse jaoks probleemne koht Eestisse lähetatud töötajad. Leiti, et tuleks luua liides, mis võimaldaks edaspidi registrisse kanda ka Eestisse lähetatud töötajad ka sellisel juhul, kui nad ei muutu maksukohustuslaseks Eesti mõistes.

Ametkondadelt küsiti ka seda, kas nende poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta TÖR-i tõhusust veelgi enam.

Politsei- ja Piirivalveametil hetkel ettepanekud puuduvad, kuid võib loota, et asutuse aktiivsus registri seisukohalt võib muutuda⁹⁸.

Tööinspeksioonil on ettepanekuid, mis saavad olema tingitud Euroopa parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2014/67 ülevõtmisest ning peaksid kaasa tooma Eestis ajutiselt tööd tegevate isikute registreerimise võimaluse enne Eestisse saabumist. Tööinspeksiooni arvates lihtsustaks selline täiendus tunduvalt ka PPA tööd.⁹⁹

Sotsiaalkindlustusameti jaoks on oluline vaid see, et tööandjad kõik oma töötajad koheselt registrisse kannaks. Edasised ettepanekud organisatsioonil puudusid.¹⁰⁰

Eesti Haigekassa andis on vastusega mõista, et nende jaoks on oluline, et edaspidi oleks omavahel seotud töötamise ja maksude informatsioon¹⁰¹.

Töötukassal hetkel edasised ettepanekud registri täiustamiseks puuduvad.¹⁰²

Selgus, et kõikidest asutustest on vaid Tööinspeksioonil ettepanekuid registri täiendamiseks, mis saavad olema tingitud Euroopa parlamendi ja Nõukogu

---

⁹⁷ Lisa 7

⁹⁸ Lisa 3

⁹⁹ Lisa 4

¹⁰⁰ Lisa 5

¹⁰¹ Lisa 6

¹⁰² Lisa 7

direktiivi 2014/67 ülevõtmisest ning peaksid kaasa tooma Eestis ajutiselt tööd tegevate isikute registreerimise võimaluse juba enne Eestisse saabumist.

Organisatsioonidele tehtud intervjuuküsimustike vastuste analüüsimisel tehtud järelduste põhjal võib öelda, et Töötamise registrit kasutavates asutustes ollakse seisukohal, et register on oma eesmärgid siia maani täitnud.

Põhieesmärk, milleks oli suurendada maksutulud on täidetud. Oluline oli, et uus lahendus lihtsustaks organisatsioonide tööülesannete täitmist ning küsimustike analüüsimise tulemusel selgus, et sellega on register suures osas ka hakkama saanud. Tõsi, Haigekassa vastuste põhjal võib öelda, et register on neile pigem lisakohustusi ning koormust tekitanud, kuid autor leiab, et kui vaadata TÕR-i, kui tervikut, siis on see riigile palju kasu toonud. Leitakse, et koostöös Maksu- ja Tolliametiga suudetakse ka Haigekassa probleemid lähitulevikus lahendada ning edaspidi ei nähta registri arengus ning täiustamises mingeid probleeme.

Tööinspeksioon andis oma vastustes mõista, et kindlasti tuleks registrisse tuua täiendus, mis võimaldaks vabatahtliku kande mitteväimaldamisele äriühingutes. Lisaks on asutuse jaoks probleemne koht Eestisse lähetatud töötajad. Leiti, et tuleks luua liides, mis võimaldaks edaspidi registrisse kanda ka Eestisse lähetatud töötajad ka sellisel juhul, kui nad ei muutu maksukohustuslaseks Eesti mõistes. Autor leiab, et selline täiendus oleks registrile väga vajalik eelkõige sellepärast, et sellisel juhul ei saaks tööandjad niioelda vabatahtlike töötajate pealt makse maksmata jätta. Lisaks, see mis puudutab Eestisse lähetatud töötajaid, leitakse, et edaspidi oleks Politsei- ja Piirivalveameti, kelle tööülesanneteks on võõrtööjõu kontrollimine tänu sellisele täiendusele palju lihtsam ning tulemuslikum.

Kokkuvõtvalt saab analüüsi tulemuste põhjal väita, et küsitletud organisatsioonide arvates on Töötamise register olnud hea ning kasulik täiendus. Registri tulekuga on vähenenud tööandjate halduskoormus ning paranenud andmete liikuvus ja kättesaadavus, sellest tulenevalt on olnud ka organisatsioonide töö palju tulemuslikum ning eesmärgipärasem.

Organisatsioonisisised muutusi ei ole registri tulek kaasa toonud. Ainukeseks erinevuseks on see, et protsess on võrreldes varasemaga läinud ajaliselt lühemaks ning võimaldanud muuta menetlused võrreldes varasemaga efektiivsemaks.

Register tõi kaasa küll suuri muutusi Eesti maksusüsteemis, kuid muutuste osakaal mõjutas organisatsioone üllatavalt vähesel määral. Oli üks asutus, mille tööd on register häirinud, kuid mitte nii tõsiselt, et saaks väita registri läbi kukkumist.

KOKKUVÕTE

Töötamise register on 2014. aastal üks sotsiaalmeedias enim kajastust saanud ning aktuaalsemaid maksuteemasid, kuna sellega puutuvad kokku peaaegu kõik inimesed. 2014. aasta juulikuus kasutusele võetud register on olnud viimaste aastate jooksul üks parimaid täiendusi Eesti maksusüsteemis, mis organisatsioonidevahelise koostööna välja mõeldud. See, mida register on juba lühikese ajaga saavutanud näitab, et Eesti riigi asutuste töö on olnud tulemuslik ning heal tasemel.

Lõputöö teemaks oli Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis. Töö kirjutamisel lähtuti varasemalt Eestis kehtinud maksusüsteemist ning selle võrdlemisest loodud regisriga kaasa toonud muutustest.

Tööandjate kohustlikest maksudest kõrvale hoidumine on olnud kogu Eesti riigile pikemat aega üks suuri probleemiallikaid.

Lõputöö aktuaalseks oli see, et 2014. aasta suvel jõustunud ning kasutusele võetud register on veel ettevõtjatele uus ja harjumatu. Sellest tulenevalt on ka ettevõtjate huvi Töötamise regisriga kaasnenud muutuste kohta küllaltki suur.

Lõputöö oli uudne, kuna varasemalt ei ole uurimistöodes käsitletud sellist teemat nagu Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis.

Lõputöö probleemiks on Eestis kasutatav laiaulatuslik varjatud tööjõu kasutamine ja ümbrikupalkade maksmine.

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida Töötamise registri rakendamisega kaasnenud muudatuste mõju Eestis.

Töö eesmärgi saavutamiseks oli esimeseks uurimisülesandeks anda ülevaade Töötamise registri teoreetilisest taustast. Töötamise register oma olemuselt on e-portaal, mis koondab informatsiooni töökohtadest, maksudest ning toetustest. Teisisõnu võib töötamise registri kohta öelda koht, kuhu hakkavad koonduma kõik dokumendid ning materjal töötamise, maksude ning erinevate toetuste kohta.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade töötamise registri rakendumisest. Registri kasutusele võtmisega loodi täiendavad võimalused tõhustamaks tööjõualaste maksude järelevalvet, vähendamaks ümbrikupalkade maksmist ning suurendamaks maksude laekumisi ja inimeste sotsiaalsete tagatiste garantiisid.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli analüüsida töötamise registri vajalikust, tähtsust ja probleeme. Loodud registri vajalikkus seisneb eelkõige sellest, et see andis võimaluse lihtsustada kogu tööjõumaksude süsteemi ning aitab vähendada ümbrikupalga vastaseid võitlusi Eesti tööjõuturul. Lisaks lihtsustas register oluliselt andmete kogumist ning andis eelnevast palju parema ning detailsema ülevaate maksude ning toetuste maksmise kohta.

Neljandaks uurimisülesandeks oli analüüsida töötamise registri mõju organisatsioonidele. Organisatsioonide arvates on Töötamise register olnud hea ning kasulik täiendus. Register tõi kaasa küll suuri muutusi Eesti maksusüsteemis, kuid organisatsioonides jäi muutuste osakaal üllatavalt väheseks. Oli üks asutus, mille tööd on register vähesel määral häirinud.

Edaspidi vajab täiendavat analüüsimist, milliseid täiendusi Töötamise registrile luua, et suurendada veelgi enam maksude laekumisi, samas kasvatades töötajate teadlikkust mitteametliku töötasu kahjulikkusest, kuna antud töös keskenduti peamiselt sellele, kuidas on süsteemi tulekuga kaasnenud muudatused mõjutanud tööandjaid, töötajaid ning ennekõike organisatsioone.

SUMMARY

Diploma thesis is written on a title „Impact of the changes connected with the implementation of the employment register in Estonia“. This final thesis is written in Estonian and consists of 57 pages. The theory is based on 22 different resources, including professional literature, scientific articles, laws of Estonia, regulations and drafts, foreign scientific articles. All of those have been referred in thesis.

The choice of this Bachelor's dissertation topic is argued and topical – the register, what started in the summer of 2014, is still new and unaccustomed for local entrepreneurs.

The aim of the present study is to analyze Impact of the changes connected with the implementation of the employment register in Estonia. The tasks emerging from the aim are:

1. Give a review about the theoretical background of the employment register in Estonia
2. Give a review about implementing the employment register in Estonia
3. Analyze the necessity, importance and problems on the employment register in Estonia
4. Analyze the effect of the register on different organizations.

The employment register is working-related information collecting register what Estonian Tax and Customs board enters into Force. All the natural and legal persons providing the work are required to register the persons employed by them with the Estonian Tax and Customs Board. Voluntary pro bono work in a company also needs to be registered. The data in the register is necessary for different social grants (health insurance benefits, granting unemployment allowances and other unemployment insurance etc)

Employments of all natural persons through whose working a tax liability will be created in Estonia, irrespective of the form of a contract, must be recorded in the employment register. Commencement of the employment must be recorded latest by the moment when an employee commences the work, which means directly

before starting the work. Employers have time for recording the suspension or termination of the employment for ten calendar days as of the day of suspension or termination of the employment. For disregard a compensation levy may be imposed on a company

National employment registration has been shown to help reduce the use of illegal workers and improve worker protection. Consolidating employee information into a single electronic register also increases visibility for tax collections while reducing the administrative burdens and costs for employers and numerous government agencies using employment data.

The electronic solution eliminates the need for in-person visits to a service bureau for registration. Registration can now occur in a variety of ways: web registration through the e-Tax Board/e-Customs websites by entering data manually or uploading a file, mobile registration via a phone call or SMS message – all this reduces administration and saves costs.

The biggest challenge for the Board was creating and launching this new register in such a very tight timeframe, this also led to many problems. Still, through all the innovations much got better for employer, employees and Tax and Customs Board – the register enhances surveillance related to labor taxes, reduces administration and saves costs, enables digital processes and a paper-free procedures, eliminates the need for employers to submit employee data to multiple government agencies, allows multiple agencies to share information, eliminating duplication

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1Office Estonia, „Estonian employment register starts“ (2014), <<http://1office.ee/en/estonian-employment-register/>> (12.04.2015).

*A. Taska., Õigusteaduse metodoloogia (Lund, 1978), lk 46-47.

CGI Eesti, „Estonian Tax and Customs Board“ (2014), <http://www.cgi.ee/sites/default/files/files_ee/casestudies/cgi-case-study-estonia-employment-register-pdf.pdf> (12.04.2015).

Eesti Kaubandus – Tööstuskoda, „Juristi töölaualt: Riik soovib luua töötamise registrit“ (2013), <www.koda.ee/?id=21192> (02.11.2014).

Eesti keele seletav sõnaraamat, „register“, <www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=register&F=M> (12.11.2014).

Eesti keele seletav sõnaraamat, „registreerima“, <www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=registreerima&F=M> (12.10.2014).

Eesti Konjunktuurinstituut, „Varimajandus Eestis 2011 (elanike hinnangute alusel)“ (2012) <[www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_\(elanike_hinnangute_alusel\).pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/Varimajandus_Eestis_2011_(elanike_hinnangute_alusel).pdf)>, välja otsitud 08.09.2014.

Eesti Ühistegelise Liit, „Mis asi on äriühing“ (2009), <http://www.eca.ee/?page_id=407> (09.03.2015).

Maksu- ja Tolliamet, „Employment Register“ (2015), 4.3 „New IT solutions“.

Maksu- ja Tolliamet, „Töötamise registreerimine sai riigikogu heakskiidu“ (2014), <www.emta.ee/index.php?id=35258> (29.03.2014).

Maksu- ja Tolliamet, „Töötamise registreerimise ülevaade“ (2013), <www.emta.ee/index.php?id=4006> (02.04.2014).

Maksukorralduse seadus 20.02.2002, jõustunud 01.07.2002 – RT I 2002, 26, 150 – RT I, 17.03.2015, 10.

Palts, M., „10 küsimust töötamise registri kohta“ (2014), <www.rmp.ee/uudised/tooigus/16725> (15.11.2014).

Rahandusministeerium, „Maksukorralduse seaduse muutmise seadus“ (2013), <<http://eelvoud.valitsus.ee/main#rGTTJAZ9>> (02.11.2014).

Ravikindlustuse seadus 19.06.2002, jõustunud 01.10.2002 – RT I 2002, 62, 377 – RT I, 23.03.2015, 18.

Riigikogu, „Riigikogu arutas töötamise registri loomist“, <www.riigikogu.ee/index.php?id=178408> (13.11.2014).

Riikliku pensionikindlustuse seadus 05.12.2001, jõustunud 01.01.2002 – RT I 2001, 100, 648 – RT I, 10.03.2015, 25.

Sotsiaalmaksuseadus 13.12.2000, jõustunud 01.01.2001, osaliselt 01.01.2002 – RT I 2000, 102, 675 – RT I, 19.03.2015, 62.

Tavits, G, „Tööõiguse olemus“, www.juridica.ee/juridica_et.php?document=et/articles/1997/4/23131.PRNpriv.php (10.03.2014).

Tulumaksuseadus 15.12.1999, jõustunud 01.01.2000 – RT I 1999, 101, 903 – RT I, 19.03.2015, 65.

Töötuskindlustuse seadus 13.06.2001, jõustunud 01.01.2002 – RT I 2001, 59, 359 – RT I, 16.04.2014, 29.

Äriseadustik 15.02.1995, jõustunud 01.09.1995 – RT I 1995, 26, 355 – RT I, 21.03.2014, 21.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmanniga

1. Mida Teie arvate „Töötamise registri“ kasutusele võtmisest? Palun Põhjendage!

Mina arvan, et see on üks esimesi näiteid, kus riigis erinevad ametkonnad suudavad koostöös luua uue teenuse, mis lihtsustab nii klientide kui ka ametkondade igapäevast tegevust. Vähenevad andmevahetusest tingitud probleemid ja ajakohasus. Kogu kontseptsioon luuakse ühe registri piinalt. See näitab, et riik suudab luua teenuseid kliendi vaatest lähtuvalt, ehk ühe registri pinnalt saavad luua erinevad ametkonnad uusi teenuseid. Lisaks muidugi siis ka kasvav võimekus võidelda ümbrikupalga temaatikaga, kus must tööjõud tuuakse pildile.

2. Mis eesmärgid võiks olla Teie arvates „Töötamise registril“? Palun Põhjendage!

Ühest küljest lihtsus ja selgus, kuid teisalt just võitlus ümbrikupalgaga. Lisaks luuakse seeläbi ka töötajale võimalus kontrollida, kas tööandja on aus ja teda õigel ajal tööle registreerinud, millega tagatakse ravikindlustus. Seega kasvatab see sotsiaalset läbipaistvust ja vähendab ettevõtetel võimalusi tegeleda pettusega palga maksmisel. Lisaks muidugi väheneb oluliselt võimalus hüvitispettusteks, kuna alusandmed on ühes ja samas registris.

3. Milliseid erinevaid rakendamise võimalusi MTA-s näete Teie „Töötamise registri“ kasutusele võtmisel? Millised oleks Teie ettepanekud või ideed seoses süsteemi rakendamisega?

MTA seisukohalt on 2 eesmärki. Ümbrikupalgavastases võitluses musta tööjõu pildile toomises ning teisalt ühiskonna teadlikkuse kasvus läbi töötaja võimaluse jälgida, mida ettevõtte tema eest teeb, kuidas maske maksab, kuidas tööle registreerib jne. Ehk tõuseb läbipaistvus. Täiendavalt loodavad uued võimalused on riigis olukordades, kus vajatakse on-line infot ettevõtte töötajate kohta

(statistika, toetuse taotlused jne). Registri loomisel saab läbi x-tee päringud luua siit.

4. Milliseid probleeme või muutusi näete Teie seoses „Töötamise registri“ rakendamisega?

Muutusi näengi hoiakute muutuses ja läbipaistvuses. Muutus peab tekkima just töötaja mõtlemises ja soovis tunda huvi.

5. Kuidas reguleeriksite Teie „Töötamise registrit“? Millised asutused on Teie arvates piisavalt pädevad, et sellega hakkama saada?

MTA on mõistlik koht, kuna järelevalve võimekus on väga heal tasemel ning võimekus töötada suurte massidega on igapäevane.

6. Kuidas mõjutaks Teie arvates „Töötamise registri“ kasutuselevõtmine nii ettevõtjate, kui ka töölisrahva igapäevaelu ja tööd? Palun Põhjendage!

Ausale tööandjale muutub elu lihtsamaks. Tööle võtmine ja lepingu lõpetamine riiklikes registris jääb ühte kohta, väheneb bürokraatia. Töötaja saab nõuda enda registreerimist ja seda ka jälgida. Tekitab surve ettevõttele olla aus ka korrektne.

7. Kas Teie arvates võiks see süsteem kunagi tulevikus ka reaalselt ümbrikupalkasid ja sellega seotud probleeme vähendada?

Kindlasti!

8. Millised on Teie ootused seoses „Töötamise registri“ kasutusele võtmisega nii praegu kui ka tulevikus?

Korrektus tööga seotud toimingutes ja maksudes. Välditakse olukorda, kus tuhandeid inimesi on ravikindlustatud, kuid samal ajal nende eest maksu ei maksta. Ehk tegelikult kasutatakse kurjalt ära süsteemi aeglust täna, tulevikus see muutub.

Lisa 2. Intervjuu Maksu- ja Tolliameti teenindusosakonna juhataja Rivo Reitmanniga

1. Mis on Teie arvates muutunud võrreldes registri tulekuga lihtsamaks? (Üldine ülevaade töötute osakaalust, andmete kontroll jne).

Puhtamaks on muutunud haigekassas registreerimised. Kui varasemalt ei toimunud pidevalt kontrolli haigekassa registreeringu ja TSD esitamise vahel, siis nüüd on see automatiseeritud. Ettevõtte saab kiiremini info, kui on teinud vea ja ei teki olukorda, kus ravikindlustus jääb kehtima ning hiljem peab tööandja hüvitama kindlustusjuhtumid. Lihtsamaks on ka läinud ettevõtjal uue töötaja registreerimine, kuna nüüd piisab vaid MTA-le info edastamisest läbi TÖR rakenduse ning ülejäänud info liigub juba meilt ise automaatselt. Kadus ära vajadus eraldi teavitada Haigekassat ja muid institutsioone. Töötute osakaalu ei oska kommenteerida, kuid juurde tekkis peale registri loomist hulgaliselt uusi töötajaid, millest oleme ka rääkinud erinevates pressiteadetes, mis leitavad meie kodulehelt.

2. Kas register on lihtsustanud Maksu- ja Tolliametil kontrolli läbiviimisi? Mis on muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda?

Jah, on muutnud palju. Kui varasemalt nt ehitusplatsilt või kohvikust töötaja kontrollimisel ja TSD võrdlusel saime vastuseks, et just tuli tööle või teeb vaid proovipäeva, siis nüüd peab see töötaja olema igal juhul juba registris. Seda saame kohapeal kontrollida. Moderniseeritud on kontrollitehnikat ja vahendeid. Saame kohapeal nutitelefoni teha päringuid registrisse ja ning töötajat tuvastada ka pildi järgi.

3. Kas Teie arvates on töötajate huvi ning mõtlemine registri tulekuga muutunud? Milline on üldine töötajate hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

On märgata töötajate huvi kasvu registri osas. Tullakse rohkem meile küll aja mainitakse, et tema tööandja ei täida kohustusi. Surve on viidud ka tööandjale, et nad oma töötajad ära registreeriks just ravikindlustuse ja sotsiaalsete garantiide pärast. Töötajad on teadlikumad.

4. Kuidas on ettevõtjate käitumine võrreldes eelnevaga muutunud? Milline on suhtumine uude registrisse?

Ettevõtjad on registri hästi vastu võtnud. Oleme saanud peamiselt positiivset tagasisidet. Nähakse kasu sellest.

5. Kas „Töötamise register“ on Teie arvates oma eesmärgi siia maani täitnud? Kas ümbrikupalkade osakaal on vähenenud?

On selgelt täitnud. Täiendav lisaraha aastas vähemalt 10 milj. EUR on saavutatud, 8 kuuga juba 9 milj. ning ka kontrollimisel on näha, et olukord on paranenud oluliselt.

6. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Tulevikus näeme, et analoogseid teenuseid riigis tekiks veel, kus mitu ametkonda ühendab ühe teenuse. Uued võimalused töötajate registriga alles tekivad ajaga. Hetkel kõike ei oska veel ette näha.

7. Milliseid probleeme võib oodata tulevikus? Kas sellele on Maksu- ja Tolliametis mõeldud?

Probleeme ei näe, kui siis seda, et oleme kohati peame vastama ka küsimustele, mis jääb Tööinspektsiooni või Töötukassa kui ka Haigekassa pädevusse. Kuid see ei ole väga suur mure, kuna saame suunata inimesed õigesse kanalisse.

8. Mis edasi? Kas on oodata registrile mingisuguseid täiendusi, et tõsta musta tööjõuturu vastu võitlemise tõhusust veelgi enam?

Otsime uusi võimalusi ja lahendusi, kuidas teha veelgi atraktiivsemaks just töötaja vaates, et teadlikkust veelgi kasvatada ning et töötaja keelduks enne tööle asumast, kui ta näeb, et registris on kanne tehtud.

Lisa 3. Intervjuu Politsei- ja Piirivalveameti talituse juhataja Katre Looga

1. Mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda, Töötamise Registri tulekuga? (üldine ülevaade välismaalaste töötamise osas erinevate tingimuste ja asjaolude kontrollimiseks jne).

Vastus: Töötamise register (edaspidi TÖR) loomisel andmesisestus vähenes, kontrolliv funktsioon suurenes (st jälgime, kas andmevahetus toimub või mitte). Lisandus võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikute andmete sisestus, aga kuna nende hulk ei ole märkimisväärne, siis olulist koormuse tõusu ei ole tekkinud.

2. Kas ja kuidas on register lihtsustanud Politsei- ja Piirivalveametil oma tööeesmärkide saavutamist?

Vastus: Kõik maksumaksjad on ühes registris ja teised andmebaasid saavad sealt oma sisendi (näit töötukassa ja haigekassa). Enne registri loomist pidi asutus ise töötukassat ja haigekassat eraldi teavitama. Tulevikus saab ka pensioniamet registrist andmed kätte. Kokkuvõtvalt võib öelda, et töötamise register (edaspidi TÖR) on PPA jaoks mugav lahendus, sest andmed on ühes kohas ning täiendavaid sisestusi PPA teistesse andmebaasidesse tegema ei pea.

3. Mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda hetkel Politsei- ja Piirivalveametis toimuvaga?

Vastus: Riigi vaates on TÖR-i loomine kindlasti vajalik erasektoris ümbrikupalkade tõkestamiseks ja tööjõu kasutamise kontrollimiseks. PPA ning teiste riigiasutuste jaoks on pigem tegemist uudse mugava lahendusega.

4. Kas Teie arvates on töötajate huvi ning mõtlemine registri tulekuga muutunud? Milline on üldine klientide hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

Vastus: PPA-s ei ole töötamise register muutnud töötajate huve ega mõtlemist.

5. Kuidas on ettevõtjate käitumine võrreldes eelnevaga muutunud? Milline on nende suhtumine uude registrisse?

Vastus: Sellele küsimusele oskavad vastuse anda siiski need ettevõtjad, kellele uue registri loomine on kaasa toonud täiendavaid kohustusi või muudatusi senises töötasu- ja maksupoliitikas. Kuna töötamise registri üks eesmärke on suurendada riigi maksulaekumisi, siis PPA jaoks muudatusi registri loomine kaasa ei toonud, st kõik meie töötajad on riiklikes andmebaasides arvele võetud ning nende eest on kõik riigi poolt kehtestatud maksud tasutud.

6. Kas „Töötamise register“ on Teie huve ning eesmärke arvestades oma eesmärki siinemaani täitnud? Kuidas on võõrtööjõu osakaal muutunud?

Vastus: vt vastus küsimusele nr 2. Võõrtööjõudu PPA-s ei ole.

7. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Vastus: vt vastus küsimusele nr 2

8. Milliseid probleeme võib/on oodata tulevikus? Kas sellele on Politsei- ja Piirivalveametis mõeldud?

Vastus: Hetkel ei oska küll probleeme ette näha.

9. Mis edasi? Kas Teie organisatsiooni poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta Töötamise Registri tõhusust veelgi enam?

Vastus: Hetkel ettepanekud puuduvad

Lisa 4. Intervjuu Tööinspektsiooni peadirektori asetäitja Meeli Miidla - Vanataluga

1. Mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda, Töötamise Registri tulekuga? (üldine ülevaade töösuhete järelevalve osas, kaebuste arv ning lahendamine jne).

Vastus: Töötamise register (TÖR) on lihtsustanud töösuhetega seotud järelevalvemenetlust, kuid töövaidluskomisjonidele kaasa toonud nõudeid, mida varem ei esitatud. Leidub töötajaid, kes pöörduvad komisjoni poole üksnes põhjusel, et registrikanne on vale ning ei ühti töötajale antud dokumentides kirjapanduga.

2. Kas ja kuidas on register lihtsustanud Tööinspektsioonil oma tööeesmärkide saavutamist?

Vastus: TÖR väljavõte on järelevalvemenetluses (aga ka väärteomenetluses) oluliseks tõendiks, mis võib kinnitada tööandja tahet töösuhet varjata või lükkab ümber menetluse kestel esitatud väited.

3. Mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda hetkel Tööinspektsioonis toimuvaga?

Vastus: TÖR andmed kiirendavad menetlusprotsessi, sest näiteks kaebuse lahendamiseks ei pea enam alati vaatlema tööandja juures olevaid töölepinguid, vaid registriandmetest selgub nii tööle asumise aeg, kas töösuhe veel kestab või on lõppenud ning millisel õiguslikul alusel. TÖR kanded lihtsustavad olulisel määral TLS § 101 – 102 üle järelevalve läbiviimist, sest näitavad nii töösuhete lõppemise õiguslikku alust, lõppemise aega, kui ka kande tegemise aega ja tegijat.

Enne TÖR loomist tuli need andmed koguda tööandja juures ning ei saanud ka kindel olla, millal tegelikult dokumendid vormistati.

4. Kas Teie arvates on töötajate huvi ning mõtlemine registri tulekuga muutunud? Milline on üldine klientide hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

Vastus: Venekeelsed töötajad ei ole veel harjunud uue registreerimissüsteemiga ja ei oska kasutada e-maksuametit sel määral, et iseenda kohta registriandmeid

kontrollida. Klientide hoiak üldiselt on positiivne ning eesti keelt valdav klient oskab registriandmeid nii kontrollida, kui ka enda huvides kasutada (seda just töövaidluste käigus).

5. Kuidas on ettevõtjate käitumine võrreldes eelnevaga muutunud? Milline on suhtumine uude registrisse?

Vastus: Töötajate registreerimise kohustus on omaks võetud, kuid ettevõtjate käitumine muutus uue registri tulekuga sel moel, et pildile ilmus „vabatahtlik töö“ äriühingus ning järjest enam kantakse registrisse võlaõiguslikke lepinguid, kuigi poolte vahel on tegelikult kõigile töösuhte tunnustele vastav õigussuhe.

6. Kas „Töötamise register“ on Teie huve ning eesmärke arvestades oma eesmärki siia maani täitnud?

Vastus: Jah.

7. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Vastus: Süsteemi loomine oli kasulik, kuid iga süsteem vajab arendamist ning täiendamist. Tulevikus tuleks mõelda vabatahtliku töö kande mittevõimaldamisele äriühingutele. Lisaks tuleks luua liides, mis võimaldaks registrisse kanda Eestisse lähetatud töötajad ka juhul, kui nad ei muutu maksukohuslaseks Eesti mõistes.

8. Milliseid probleeme võib/on oodata tulevikus? Kas sellele on Tööinspeksioonis mõeldud?

Vastus: Peamiseks probleemiks ongi EL-ist ja ka kolmandatest riikidest Eestisse ajutiselt tööle asuvad töötajad, kellel puudub Eestis konkreetne vastuvõtja, kes oleks kohustatud töötajaid registrisse kandma, kuid kes realselt tööd teevad.

Välismaal asuval tööandjal ei pruugi aga olla tehniliselt võimalik registrile ligi pääseda, kindlasti annaks teatava lahenduse ja võimalused e-residentsus.

9. Mis edasi? Kas Teie organisatsiooni poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta Töötamise Registri tõhusust veelgi enam?

Vastus: Jah, meie ettepanekud saavad olema tingitud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2014/67 ülevõtmisest ning peaksid kaasa tooma Eestis ajutiselt tööd tegevate isikute registreerimise võimaluse enne Eestisse saabumist. See lihtsustaks ka PPA tööd.

Lisa 5. Intervjuu Sotsiaalkindlustusameti kvaliteedijuhi, arendusjuhi ja piirkonna klienditeenindusjuhiga

1. Mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda Töötamise Registri tulekuga? (üldine ülevaade töötamise fakti kontrollimisteks pensionide, erinevate toetuste ja hüvitiste määramisel).

Vastus: Klienditeenindus (KL) ei küsi inimeselt vaid kontrollib registrist.

2. Kas ja kuidas on register lihtsustanud Teie organisatsioonis oma tööeesmärkide saavutamist?

Vastus: Menetlusprotsess on ühe liigutuse võrra lühem, klient ei pea tooma dokumenti töötamise kohta, seda kontrollib klienditeenindaja registrist.

3. Mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda hetkel Sotsiaalkindlustusametis toimuvaga?

Vastus: Ajaliselt on protsess lühem , klient ei külasta KL kaks korda.

4. Kas Teie arvates on inimeste huvi ning mõtlemine registri tulekuga muutunud? Milline on üldine kliendi hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

Vastus: Me ei ole sellekohast tagasisidet küsinud. SKA vaates hoiak muutunud pole.

5. Kuidas on ettevõtjate käitumine võrreldes eelnevaga muutunud? Milline on nende suhtumine uude registrisse?

Vastus: Ei ole uurinud.

6. Kas „Töötamise register“ on Teie huvi ning eesmärke arvestades oma eesmärki siia maani täitnud?

Vastus: On täitnud.

7. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Vastus: Jah, on kasulik.

8. Milliseid probleeme võib/on oodata tulevikus? Kas sellele on Sotsiaalkindlustusametis mõeldud?

Vastus: Ei oska prognoosida.

9. Mis edasi? Kas Teie organisatsiooni poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta Töötamise Registri tõhusust veelgi enam?

Vastus: Oluline on, et tööandjad oma töötajad koheselt ja kõik registrisse kannaks.

Lisa 6. Intervjuu Eesti Haigekassa klienditeenindusosakonna juhataja Anne Pärteliga

1. Mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda „Töötamise Registri“ tulekuga? (üldine ülevaade ravikindlustuse määramistest ja nende õigsuse kontrollimistes jne).

Vastus: Vastan ravikindlustuse andmete haldamise seisukohast: Enne TÖRi edastasid tööandjad Haigekassale kindlustusandmed elektroonselt riigiportaali vastava teenuse kaudu. Vähesel määral toodi ka pabereid. TÖR käivitamine põhjustas languse ravikindlustatute andmekogu andmekvaliteedis. 2014. II pa parandasime koostöös EMTAga andmeedastus ja andmeedastusloogika vigu. Siiani tegeleme ravikindlustatute andmekogu andmekvaliteedi parendamisega.

2. Kas ja kuidas on register lihtsustanud Eesti Haigekassal oma tööeesmärkide saavutamist?

Vastus: Ei ole lihtsustanud. Pigem on toonud kaasa lisatööd andmekvaliteedi tagamiseks.

3. Mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda hetkel Haigekassas toimuvaga?

Vastus: Kuna Haigekassa pakkus juba enne TÖR käivitamist tööandjatele kindlustusandmete edastamiseks elektroonselt teenust, siis asendus TÖR käivitumisel vähene pabertaotluste alusel kindlustuskannete menetlemine haigekassa jaoks veeraportite töötlemise ja täiendavate andmekvaliteedi tagamistegevustega.

4. Kas ja kuidas on „Töötamise Register“ mõjutanud Haigekassat? Kas Teile on võrreldes varasemaga rohkem rahalisi vahendeid laekunud?

Vastus: Meie rahalised vahendid sõltuvad otseselt sotsiaalmaksuga maksustatud tulu laekumisest ja tundub, et maksutulu laekub paremini.

5. Kuidas on kliendi halduskoormus haigekassa osas muutunud? Kas kliendil on nüüd rohkem aega enda jaoks?? Milline on üldine kliendi hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

Vastus: -

6. Kas „Töötamise register“ on Teie organisatsiooni huve ning eesmärke arvestades oma eesmärki siamaani täitnud?

Vastus: Pigem on seni tekitanud probleeme.

7. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Vastus: Usun, et TÖR loomine oli vajalik ja seda mööda, kuidas see areneb tekib uusi võimalusi.

8. Milliseid probleeme võib/on oodata tulevikus? Kas sellele on Eesti Haigekassas mõeldud?

Vastus: Tavaliselt mõeldakse ikka võimaluste peale.

9. Mis edasi? Kas Teie organisatsiooni poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta „Töötamise Registri“ tõhusust veelgi enam?

Vastus: Siduda töötamise ja maksude info.

Lisa 7. Intervjuu Eesti Töötukassa analüüsiosakonna juhataja Anne Lauringsoniga

1. Mis on Teie organisatsioonis muutunud, kui võrrelda endist ja praegust olukorda Töötamise Registri tulekuga? (üldine ülevaade töötute oskaalust, töötute arvele võtmised-arveloleku lõpetamised, töötutoetuste ja töötuskindlustushüvitiste määramised jne).

Vastus: Töötukassa kasutab töötamise registri andmeid töötuskindlustuse seaduse alusel makstavate hüvitiste ja töötutoetuse määramisel aga ka inimese töötuna arvele võtmisel ja arveloleku lõpetamisel. Kuna hüvitisele või toetusele õigust andvate asjaolude nagu ka töötuna arvelolekut mõjutavate asjaolude kohta, mis on aset leidnud peale 01.07.2014 tuvastamisel tuginetakse töötamise registrile, mis on võimaldanud Töötukassal olulisel määral vähendada pabermenetluse osakaalu – tööandjad ei pea väljastama enam tööandja tõendit kindlustatule, kuna kõik need asjaolud on nüüd võimalik tuvastada TÖR andmeid kasutades.

Töötamise registri rakendamine oli samuti eelduseks töötuskindlustusstaaži arvestuse põhimõtete muutmiseks. Kui varem arvestati töötuskindlustusstaaži nende kuude eest, mil inimesele oli tööandja poolt tehtud töötuskindlustusmaksega maksustatud makseid, siis seoses TÖR-i loomisega tekkis võimalus minna üle töötamise perioodide põhisele kindlustusstaaži arvestusele, mis tähendab seda, et kindlustusstaaž sõltub tegeliku töötamise pikkusest, mitte aga sellest, mitmel kalendrikuul inimesele tehti selle töötamise perioodi jooksul väljamakseid.

Tagasinõuded, mis on tingitud asjaolust, et isik ei teata õigeaegselt oma tööle asumisest on vähenenud, kuna enne hüvitiste massmakse teostamist on meil võimalik kontrollida, et kas maksmise aluseks olevas perioodis on keegi tööle asunud või mitte.

2. Kas ja kuidas on register lihtsustanud Eesti Töötukassal oma tööeesmärkide saavutamist?

Vastus: Eesti Töötukassa peamine eesmärk on, et kõik töötajad saaksid tööle. Igale kliendile läheneme individuaalselt ja vastavalt vajadusele pakume teenuseid, mis toetavad tööle saamist.

Igal kliendil on kohustus, et tööle asumisest peab teavitama töötukassat, kuid osad meie kliendid ei informeerid meid arvelolekut või hüvitise/toetuse õigust mõjutavatest asjaoludest õigeaegselt - töötamise registri abiga saame kontrollida asjaolude esinemist.

3. Mis on muutunud organisatsioonisiselt, kui vaadata tagasi ning võrrelda olukorda hetkel Töötukassas toimuvaga?

Vastus: Register on võimaldanud muuta menetlused efektiivsemaks, tänu töötamise registri käivitamisele on võimalus operatiivsemalt saada info arvelolekut või hüvitiste/toetuste õigust mõjutavate asjaolude kohta ning samuti on töötukassa muutunud registriga seoses „paberivabamaks“.

4. Kas Teie arvates on töötajate huvi ning mõtlemine registri tulekuga muutunud? Milline on üldine klientide hoiak nüüd võrreldes eelnevaga?

Vastus: Alguses oli palju küsimusi, et kuidas andmed mõjutavad tulevikus näiteks pensioni saamist, kui kõik töötamise perioodid ei ole registris. Kliendid on rohkem teadlikud ja ise aktiivselt kontrollivad andmeid enda kohta.

5. Kuidas on ettevõtjate käitumine võrreldes eelnevaga muutunud? Milline on nende suhtumine uude registrisse?

Vastus: Ettevõtjad on teadlikud, et 1. juulil 2014. a jõustusid maksukorralduse seaduse muudatusest, millega loodi Eestisse töötamise register. Kogemus näitab, et registri kasutamine on tööandjate jaoks lihtne ja arusaadav. Ettevõtjad on kohustatud töötamise registris registreerima maksukorralduse seaduse § 25¹ lõikes 4 või 5 nimetatud isiku töötamise alustamise, peatumise ja lõpetamise ning töötamise liigi, samuti andmete ebatäpsuse korral on kande tegija kohustatud ebaõige kande viivitamata parandama.

Ettevõtjatel on seoses töötamise registriga lihtsam taotleda hüvitist koondamise korral, kuna ka selles menetluses kasutab Töötukassa töötamise registri andmeid

ja tööandjal on vajalik esitada ainult tahteavaldus hüvitise määramiseks koondatud töötajale,

6. Kas „Töötamise register“ on Teie huve ning eesmärke arvestades oma eesmärki siinemaani täitnud? Kas töötute osakaal on vähenenud?

Vastus: Meie huve on töötamise register täitnud. Töötukassa osales töötamise registri loomisel just eelkõige lähtuvalt käesoleva küsimustiku esimeses punktis toodud huvist lähtuvalt ja neid eesmärke on register täitnud.

Töötute osakaal sõltub eelkõige tööturu olukorrast. Töötamise registri üks eesmärkidest on vähendada ebaseadusliku tööjõu kasutamist ehk nn ümbrikupalkade tasumist. Selle kontrollimisega tegeleb maksu- ja tolliameti maksuhaldur.

7. Millist tulevikku näete Teie „Töötamise registril“? Kas sellise süsteemi loomine oli kasulik?

Vastus: Jah, töötamise registri loomine oli kasulik – register võimaldab terve sotsiaalvaldkonna hüvede määramisel lähtuda ühtedest andmetest ja nende andmete usaldusväärsus on varasemast kõrgem, kuna kandeid võrreldakse ka maksudeklaratsioonide esitamisega jne.

8. Milliseid probleeme võib/on oodata tulevikus? Kas sellele on Eesti Töötukassas mõeldud?

Vastus: Hetkel ei ole võimalikke probleeme välja tuua.

9. Mis edasi? Kas Teie organisatsiooni poolt võib/on oodata registri edasi arendamiseks mingisuguseid täiendavaid pakkumisi/ettepanekuid, et tõsta Töötamise Registri tõhusust veelgi enam?

Vastus: Hetkel ei ole teada.